

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КІРОВОГРАДСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

Затверджено кафедрою
«__»_____2016 р.

Завідувач кафедри

Кафедра музично-теоретичних
та інструментальних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА

з курсу **«Музично-педагогічна освіта України»**
для студентів мистецького факультету денної форми навчання
Робоча програма з курсу «Музично-педагогічна освіта України»
складена на основі галузевого стандарту вищої освіти за спеціальністю
01 Освіта. 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)
та навчальної програми з курсу «Музично-педагогічна освіта України»

Робочу програму розробив доктор педагогічних наук, професор В.Ф.Черкасов

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА УКРАЇНИ»

1. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА УКРАЇНИ»

Курс: підготовка магістрів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів, відповідних ECTS: 3 (нац. кредитів: 2) Модулів за видами роботи: 6 Змістових модулів: 6 Загальна кількість годин: 90 Тижневих годин: 2	Шифр та назва напрямку: 01. Освіта. Шифр та назва спеціальності: 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) Спеціалізації: Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Обов'язковий Рік підготовки: 6 Семестр: 12 Лекції: 10 годин Семінарські заняття: 10 годин Практичні заняття: 0 годин Самостійна робота: 60 годин Вид контролю: екзамен

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ КУРСУ

2.1. Мета викладання дисципліни

Мета викладання дисципліни – формування всебічно підготовленого спеціаліста для вищої школи здібного на високому рівні організовувати та проводити науково-дослідну, педагогічну, методичну та виховну роботу, сприяти професійно-педагогічному становленню майбутніх учителів.

2. 2. Завдання вивчення дисципліни:

- розвинути у студентів інтерес і любов до вивчення історіографії музично-педагогічної освіти;
- забезпечити необхідною системою знань з історії становлення і розвитку вітчизняної музично-педагогічної освіти, формування вмій та навичок ефективного використання та запровадження творчого досвіду попередніх поколінь у сучасному вищому навчальному закладі;
- вивчати нові досягнення викладачів фахових кафедр та передовий педагогічний досвід організації системи музично-педагогічної освіти, впроваджувати кращий з них у навчально-виховний процес;
- набути навичок самоосвіти для підготовки дипломних та магістерських проектів, інших творчих завдань.

2.3. Перелік дисциплін, засвоєння яких необхідно студентам для вивчення курсу:

музична педагогіка, теорія і методика музичної освіти, педагогіка, психологія, філософія, історія музики, диригування, вокальний клас, хоровий клас, хорове аранжування, аналіз музичної форми, гармонія, поліфонія,

шкільний пісенний репертуар, основний музичний інструмент, додатковий інструмент, основи наукових досліджень.

3. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ ТА ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ КУРСУ «МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА УКРАЇНИ»

Тема	Кількість годин, відведених на:			
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійну роботу	Інші можливі форми роботи (практичні, лабораторні, інд. навч.-досл. завдання та ін).
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ				
Тема 1. Теоретичні та методологічні основи музично-педагогічної освіти			8	
Тема 2. Стан науково-педагогічних досліджень розвитку музично-педагогічної освіти в Україні		2		
Тема 3. Провідні тенденції розвитку музично-педагогічної освіти в контексті інтеграції до європейського освітнього простору			8	

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II				
ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ				
Тема 1. Історичні передумови становлення музично-педагогічної освіти		2		
Тема 2. Заснування музично-педагогічних факультетів у 60-х роках	2			
Тема 3. Тенденції розвитку музично-педагогічної освіти у 70-х роках	1			
Тема 4. Основні напрями реорганізації та перебудови музично-педагогічної освіти у 80-х роках	1			
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III				
МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА НА МЕЖІ XX – XXI СТОЛІТЬ				

Тема 1. Провідні тенденції підготовки вчителів музики у 90-х роках	2			
Тема 2. Музично-педагогічна освіта нового тисячоліття	2			

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV				
ЗМІСТ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ				
Тема 1. Зіставний аналіз навчальних планів з підготовки вчителів музики			8	
Тема 2. Порівняльна характеристика навчальних програм з фахових дисциплін		2	6	

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V				
РОЗВИТОК МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ				
Тема 1. Науковий аналіз розвитку музично-педагогічної думки		2	6	
Тема 2. Науково-дослідна діяльність викладачів музично-педагогічних факультетів		2	6	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI				
ЗМІСТ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ, ТВОРЧОЇ, КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ТА МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ				
Тема 1. Організація науково-дослідної діяльності студентів у наукових гуртках та проблемних групах			6	
Тема 2. Аналіз результативності участі студентів у фестивалях, конкурсах і олімпіадах	1		6	
Тема 3. Форми концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності викладачів і студентів	1		6	
Всього годин	10	10	60	

4. ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

2. Заснування музично-педагогічних факультетів у 60-их роках (2 год.)

План.

1.Заснування перших музично-педагогічних відділень і факультетів при педагогічних інститутах України.

2.Відкриття нових музично-педагогічних факультетів і фахових кафедр у другій половині 60-их років, роль предметно-методичних комісій у професійному становленні майбутніх учителів.

2.Фахова підготовка студентів у процесі роботи з художніми колективами.

3.Співпраця викладачів фахових кафедр з науково-дослідними центрами, відділами народної освіти та методичними об'єднаннями вчителів музики і співів.

4.Якісний показник підготовки спеціалістів на новостворених музично-педагогічних факультетах.

3. Тенденції розвитку музично-педагогічної освіти у 70-их роках (1 год.)

План.

1.Реорганізація структури музично-педагогічних факультетів, створення нових фахових кафедр, зростання якості кадрового потенціалу.

2.Вдосконалення навчально-виховної роботи та підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів.

3.Досвід роботи викладачів фахових кафедр і студентів музично-педагогічних факультетів з надання методичної допомоги вчителям загальноосвітніх шкіл.

4.Роль факультету підвищення кваліфікації викладачів середніх та вищих навчальних закладів, який діяв на базі КДПІ ім. О.М. Горького.

5. Профорієнтаційна робота викладачів фахових кафедр серед учнів загальноосвітніх шкіл.

4. Основні напрями реорганізації та перебудови музично-педагогічної освіти у 80-их роках (1 год.)

План.

1. Позитивні зміни в діяльності музично-педагогічних факультетів на початку 80-их років.

2. Підготовка вчителів музики в період реформування загальноосвітньої та професійної школи.

3. Удосконалення навчально-виховної роботи на музично-педагогічних факультетах у світлі вимог перебудови вищої школи.

4. Підготовка вчителів музики згідно з національними та культурологічними засадами розвитку держави.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА НА МЕЖІ XX – XXI СТОЛІТЬ

1. Провідні тенденції підготовки вчителів музики у 90-их роках (2 год.)

План.

1. Розбудова національної музично-педагогічної освіти у першій половині 90-их років.

2. Запровадження викладачами фахових кафедр нових інформаційних технологій та інноваційних методів навчання.

3. Удосконалення змісту професійно-педагогічної підготовки учителів музики у другій половині 90-их років

4.Впровадження нових досягнень в галузі культури та передового педагогічного досвіду в навчально-виховний процес вищих навчальних закладів.

2. Музично-педагогічна освіта нового тисячоліття (2 год.)

План.

1.Основні напрями розвитку музично-педагогічної освіти на початку XXI століття.

2.Вплив нової концепції художньо-естетичного виховання молоді на удосконалення професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів.

3.Модернізація змісту музично-педагогічної освіти в період розбудови вищої школи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI

ЗМІСТ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ, ТВОРЧОЇ, КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ТА МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2. Аналіз результативності участі студентів у фестивалях, конкурсах і олімпіадах (1 год.)

План.

1.Участь студентів музично-педагогічних факультетів у тематичних і монографічних фестивалях та фестивалях виконавського мистецтва.

2.Аналіз результативності участі студентів у конкурсах.

3.Мета, завдання та напрями проведення Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності «Музичне мистецтво».

3. Форми концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності викладачів і студентів (1 год.)

План.

1.Класифікація форм концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності викладачів і студентів.

2.Характеристика основних форм концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності викладачів і студентів музично-педагогічних факультетів.

5. ТЕМИ І ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

2. Стан науково-педагогічних досліджень розвитку музично-педагогічної думки в Україні (2 год.)

План.

1. Історіографічні дослідження становлення музичної освіти здійснені О.Ростовським і О.Олексюк.

2. Узагальнення становлення і розвитку музичної освіти у наукових працях О.Рудницької, К.Шамаєвої, О.Михайличенка.

3. Дослідження розвитку музично-педагогічної освіти сучасними науковцями.

4. Розвиток музично-педагогічної освіти у дослідженні Т.Танько.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

1. Історичні передумови становлення музичної освіти (2 год.)

План.

1. Організаційно-змістові засади музичної освіти Середньовіччя та Відродження.

2. Провідні тенденції розвитку музичної освіти в епоху Просвітництва.

3. Розвиток музичної освіти в XVIII – XIX столітті.

4. Основні напрями розвитку музичної освіти у першій половині XX століття.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

ЗМІСТ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

2. Порівняльна характеристика навчальних програм з фахових дисциплін (2 год.)

План.

1. Характеристика навчальних програм з інструментальних дисциплін, за якими здійснювалася підготовка студентів на музично-педагогічних факультетах.

2. Порівняльна характеристика навчальних програм з вокально-хорових дисциплін.

3. Зміст навчальних програм з музично-теоретичних дисциплін, розрахованих на професійно-педагогічну підготовку вчителів музики.

4. Характеристика навчальних програм з різних видів практик, спецкурсів та спецсемінірів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V

РОЗВИТОК МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ

1. Науковий аналіз розвитку музично-педагогічної думки (2 год.)

План.

1. Формування музично-педагогічної думки в 60-их – 70-их роках ХХ століття.

2. Тенденції розвитку музично-педагогічної думки у 80-их роках.

3. Науковий аналіз розвитку музично-педагогічної думки в 90-их роках.

4. Створення нових концепцій розвитку музично-педагогічної освіти та їхній вплив на формування музично-педагогічної думки на початку нового тисячоліття.

2. Науково-дослідна діяльність викладачів музично-педагогічних факультетів (2 год.)

План.

1. Науково-дослідна діяльність викладачів фахових кафедр у 60-их – 80-их роках ХХ століття.

2. Творчі пошуки науковців фахових кафедр та їх роль у методичному забезпеченні навчально-виховного процесу.

3. Вплив викладачів музично-педагогічних факультетів на формування музично-педагогічної думки на межі двох тисячоліть.

6. ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поточне оцінювання – відслідковується рівень засвоєння студентами знань і вмінь на лекційних і практичних заняттях, в процесі самостійної роботи. Основна мета – оцінка рівня підготовки студентів з дисципліни на різних етапах її вивчення з метою коригування методів і засобів навчання, перевірка рівня підготовки студентів до ефективного вивчення наступної теми або розділу.

Модульний контроль – призначений для перевірки знань і вмінь студентів по закінченні вивчення теми або розділу, полягає у написанні модульної контрольної роботи. Водночас сприяє повторенню, систематизації та узагальненню вивченого раніше матеріалу. Модульний контроль з навчального модуля дисципліни є формуючим елементом модульної технології навчального процесу.

Підсумковий контроль – включає модульний контроль та призначається для оцінки відповідності рівня підготовки фахівців вимогам різних професійно-освітніх рівнів. Проводиться в інтересах зовнішнього та внутрішнього контролю якості навчання, формується як екзаменаційний тест з предмету.

6.1. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

«Відмінно» (4,75...5,0) – зміст навчального матеріалу курсу засвоєно повністю, усі передбачені програмою змістовні модулі опрацьовані, сформовані необхідні навички роботи із першоджерелами та архівними матеріалами. Студент має системні, повні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальної програми, усвідомлено використовує їх у розв'язанні актуальних проблем розвитку музично-педагогічної освіти. Досконало володіє понятійним апаратом, має сформовані міцні практичні навички з подальшого самостійного опрацювання теоретичних питань. Уміє самостійно аналізувати та

застосовувати історико-педагогічний досвід для вирішення нестандартних завдань. При аналізі навчально-методичних матеріалів, навчальних планів і навчальних програм робить правильні висновки, приймає обгрунтовані рішення. Уміє оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно добирати та користуватися джерелами інформації й архівними матеріалами.

«Добре» (4,25...4,74) – зміст навчального матеріалу курсу засвоєно повністю, усі передбачені програмою змістовні модулі опрацьовані, майже повністю сформовані необхідні практичні навички роботи із першоджерелами та архівними матеріалами. Студент добре володіє понятійним апаратом, опанував вивчений матеріал, застосовує знання у стандартних ситуаціях, уміє проаналізувати й систематизувати інформацію, самостійно використовує традиційні докази із правильною аргументацією. Крім того, уміє дати ґрунтовну відповідь на поставлене запитання, здійснити порівняльну характеристику навчальних планів і навчальних програм різних ВНЗ. Допускає незначні неточності чи не грубі фактичні помилки в аналізі історико-педагогічного матеріалу.

«Добре» (3,75...4,24) – теоретичний курс засвоєний майже повністю. Необхідні практичні навички роботи з першоджерелами сформовані недостатньо. Всі передбачені навчальною програмою завдання виконані, якість жодного з них не оцінена мінімальним балом. Деякі змістовні модулі засвоєні з окремими несуттєвими недоліками. Знання студента недостатні, він застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між історико-педагогічними явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповіді на контрольні запитання логічні, аргументовані, хоч і мають неточність. Вільно усуває помилки й відповідає на зауваження. Уміє самостійно аналізувати історико-педагогічні факти та явища із несуттєвими неточностями та робить правильні висновки.

«Задовільно» (3,25...3,74) – теоретичний зміст курсу засвоєно частково.

Необхідні практичні навички роботи із історико-педагогічним матеріалом сформовані задовільно. Більшість змістовних модулів, передбачених програмою, засвоєно, але окремі питання опрацьовано поверхово, з певними недоліками та змістовними помилками. Студент в цілому правильно відтворює навчальний матеріал, знає основні положення і факти, уміє наводити окремі власні приклади на підтвердження власних думок. Уміє робити окремі висновки, частково контролює власні навчальні дії.

«Задовільно» (3,00...3,24) – навчальний матеріал курсу засвоєний поверхово. Деякі практичні навички роботи з першоджерелами не сформовані. Більшість питань, передбачених програмою опрацьовано, але якість виконання деяких із них оцінена мінімальним балом. Студент виявляє поверхові знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь недостатньо осмислена. Уміє застосовувати знання для виконання завдань за зразком. Зазнає труднощів у використанні теоретичного матеріалу при вирішенні нестандартних завдань.

«Незадовільно» (2,5...2,99) – навчальний матеріал курсу засвоєний фрагментарно. Необхідні практичні навички не сформовані. Більшість передбачених програмою питань не засвоєно або якість їх засвоєння близька до мінімальної. За додаткової самостійної роботи над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання завдань.

«Незадовільно» (2,0...2,49) – теоретичний курс не засвоєний. Необхідні практичні навички роботи над історико-педагогічним матеріалом не сформовані. Необхідні питання не розв'язані або мають часткове розв'язання. Необхідна подальша значна робота й повторне вивчення курсу.

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

1. Теоретичні та методологічні основи музично-педагогічної освіти (8 год.)

План.

- 1.Музично-педагогічна освіта, як складова педагогічної науки.
- 2.Характеристика закономірностей і тенденцій становлення і розвитку музично-педагогічної освіти.
- 3.Переодізація музично-педагогічної освіти другої половини ХХ – початок ХХІ століть.
- 4.Провідні тенденції інтеграції музично-педагогічної освіти України до європейського освітнього простору.

3. Провідні тенденції розвитку музично-педагогічної освіти в контексті інтеграції до європейського освітнього простору (8 год.)

План.

- 1.Дослідження сучасними науковцями процесу інтеграції вищої освіти України до європейського освітнього простору.
- 2.Зовнішні та внутрішні показники інтеграційного процесу.
- 3.Провідні тенденції інтеграції музично-педагогічної освіти до європейського освітнього простору.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

ЗМІСТ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

1. Зіставний аналіз навчальних планів з підготовки вчителів музики

(8 год.)

План.

1. Характеристика навчальних планів з підготовки вчителів музики і співів за радянські часи.

2. Зіставний аналіз навчальних планів музично-педагогічних факультетів з набуттям Україною незалежності.

3. Удосконалення структури навчальних планів з підготовки вчителів музики на початку XXI століття.

2. Порівняльна характеристика навчальних програм з фахових

дисциплін (6 год.)

План.

1. Характеристика навчальних програм з інструментальних, вокально-хорових та музично-теоретичних дисциплін, за якими здійснювалася підготовка студентів на музично-педагогічних факультетах починаючи з 1962-го і закінчуючи 1991 роками.

2. Порівняльна характеристика навчальних програм з фахових дисциплін за роки набуття Україною незалежності.

3. Характеристика навчальних програм з фахових дисциплін, за якими здійснювалася підготовка вчителів музики у першому десятилітті XXI століття.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V

РОЗВИТОК МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ

1. Науковий аналіз розвитку музично-педагогічної думки (6 год.)

План.

1. Основні напрями формування музично-педагогічної думки в 60-их – 70-их роках ХХ століття.

2. Пріоритетні напрями розвитку музично-педагогічної думки у 80-их роках.

3. Основні тенденції розвитку музично-педагогічної думки на межі двох тисячоліть.

4. Характеристика сучасних науково-педагогічних концепцій розвитку музично-педагогічної думки на початку нового тисячоліття.

2. Науково-дослідна діяльність викладачів музично-педагогічних факультетів (6 год.)

План.

1. Зміст науково-дослідної діяльності викладачів фахових кафедр у 60-их – 70-их роках ХХ століття.

2. Організація науково-дослідної діяльності викладачів фахових кафедр та їх роль у методичному забезпеченні навчально-виховного процесу в 80-их – 90-их роках.

3. Головні напрями науково-дослідної діяльності викладачів музично-педагогічних факультетів ВНЗ України на початку ХХІ століття.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI

ЗМІСТ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ, ТВОРЧОЇ, КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ТА МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Організація науково-дослідної діяльності студентів у наукових гуртках та проблемних групах (6 год.)

План.

1. Основні напрями діяльності студентів у проблемних групах і наукових гуртках у 60-их – 80-их роках ХХ століття.
2. Спрямованість наукових досліджень студентів у 90-их роках ХХ століття.
3. Характеристика науково-дослідної роботи студентів на початку нового тисячоліття.
4. Зміст науково-дослідної діяльності магістрів у ВНЗ мистецького спрямування.

2. Аналіз результативності участі студентів у фестивалях, конкурсах і олімпіадах (6 год.)

План.

1. Участь студентів музично-педагогічних факультетів у фестивалях і фестивалях-конкурсах (друга половина ХХ – початок ХХІ століття).
2. Зміст і тематика конкурсів, у яких брали участь студенти музично-педагогічних факультетів ВНЗ.
3. Характеристика Всеукраїнських студентських олімпіад зі спеціальності «Музичне мистецтво», які проводилися на початку ХХІ століття на базі ПДПУ ім. К.Д.Ушинського.

3. Форми концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності викладачів і студентів (6 год.)

План.

1. Загальна характеристика концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності викладачів і студентів.

2.Зміст та організація основних форм концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності викладачів і студентів музично-педагогічних факультетів.

8. НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЕКТ

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

1. У процесі ознайомлення з архівними матеріалами доведіть реорганізацію структурних підрозділів вашого факультету наприкінці ХХ століття.

2. За якими подвійними спеціальностями відбувалася підготовка фахівців на вашому факультеті в досліджений період?

3. На основі вивчення історії свого факультету опишіть зміст останньої акредитації й ліцензування.

4. Опишіть свою участь у міжнародних проектах (у ролі солістів або учасників художніх колективів).

5. Чи берете ви участь у роботі творчих лабораторій на своєму факультеті?

6. Прокоментуйте використання викладачами вашого факультету нових інформаційних технологій.

7. Які інноваційні методи навчання запроваджують викладачі фахових дисциплін вашого факультету?

8. Прокоментуйте зміст асистентської педагогічної практики магістрів на музично-педагогічних факультетах ВНЗ.

9. Охарактеризуйте зміст діяльності художніх колективів вашого факультету.

10. Розробіть систему заходів, спрямованих на підвищення ефективності спільної діяльності викладачів музично-педагогічних факультетів з методичними об'єднаннями вчителів музики.

11. Підготуйте методичні рекомендації щодо запровадження нових форм профорієнтаційної роботи викладачів і студентів музично-педагогічних факультетів.

12. Визначте передумови модернізації музично-педагогічної освіти на початку ХХІ століття.

13. Підготуйте методичні рекомендації щодо модернізації музично-педагогічної освіти й підготовки вчителів музичного мистецтва.

14. Умотивуйте доцільність заснування на базі музично-педагогічних факультетів інститутів мистецтв.

15. Які обставини зумовили реорганізацію музично-педагогічних факультетів у факультети мистецтв?

16. Охарактеризуйте специфіку кредитно-модульної системи організації навчального процесу зі студентами мистецьких спеціальностей.

17. Охарактеризуйте науковий потенціал викладачів фахових кафедр вашого факультету.

18. Ознайомтеся з навчально-методичними комплексами фахових дисциплін на вашому факультеті й підготуйте методичні рекомендації щодо їхнього удосконалення.

19. Охарактеризуйте діяльність викладачів вашого факультету, спрямовану на розвиток міжнародних зв'язків, співпраці з навчальними, науковими та культурно-освітніми закладами близького й далекого зарубіжжя.

20. Ознайомтеся з перспективним планом підготовки науково-педагогічних кадрів на вашому факультеті.

21. Яку участь беруть викладачі та студенти вашого факультету в діяльності творчих лабораторій?

22. Підготуйте методичні рекомендації щодо роботи з обдарованими студентами.

23. Дайте характеристику майстер-класам, які проводилися на вашому факультеті.

24. Підготуйте методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи над репертуаром з «Основного музичного інструмента».

25. Сформулюйте напрями профорієнтаційної роботи із залучення здібної молоді до навчання у ВНЗ.

26. На основі аналізу історичного досвіду та науково-педагогічної літератури визначте місце музично-педагогічної освіти в системі вищої педагогічної освіти.

27. Знайдіть у науково-методичній літературі та проаналізуйте зміст поняття «музично-педагогічна освіта».

28. Обґрунтуйте й доведіть власне уявлення інтеграції музично-педагогічної освіти України до європейського освітнього простору.

29. Опишіть позитивний досвід інтеграційних процесів у галузі музично-педагогічної освіти.

30. Ознайомтеся з монографією Т.Танько «Музично-педагогічна освіта в Україні» та обґрунтуйте становлення музично-педагогічної освіти в Україні у ХХ столітті.

31. Здійсніть ретроспективний аналіз розвитку музично-педагогічної освіти в 60-ті – 80-ті роки ХХ століття.

32. Розкрийте зміст Державної цільової науково-технічної та соціальної програми «Наука в університетах» на 2008 – 2012 роки.

33. Які права мають студенти щодо участі в науково-дослідній діяльності?

34. Розкрийте зміст комплексної системи залучення студентів до науково-дослідної діяльності.

35. Охарактеризуйте тематику проблемних груп і наукових гуртків, які працюють на базі вашого факультету.

36. Прокоментуйте, яким чином на вашому факультеті проходять тижні студентської науки й студентські наукові конференції.

37. У яких фестивалях і фестивалях-конкурсах брали участь студенти вашого факультету?

38. Які конкурси проводяться на базі вашого факультету?

39. Ознайомившись з матеріалами публікацій на шпальтах науково-методичного журналу «Мистецтво та освіта» дайте характеристику Всеукраїнським студентським олімпіадам зі спеціальності «Музичне мистецтво», які проходили за останні п'ять років на базі ПНПУ ім. К.Ушинського.

40. Підготуйте методичні рекомендації щодо участі студентів музично-педагогічних факультетів у фестивалях, конкурсах, олімпіадах.

41. Наведіть перелік заходів, у яких брали участь студенти вашого факультету при проведенні музичного лекторію або дитячої філармонії?

42. Уривки яких дитячих опер ви ставили під час проходження педагогічної практики в ЗНЗ?

43. Опишіть зміст творчих зустрічей з відомими композиторами й виконавцями, які проходили на базі вашого факультету.

44. З якими лекціями-концертами та бесідами-концертами ви виступали перед слухачами?

45. У яких афішованих і авторських концертах ви брали участь?

46. Обґрунтуйте спрямованість святкових заходів, приурочених презентації ВНЗ, факультетів, художніх колективів, у яких ви брали участь.

9.1. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1.Абдуллин Э.Б., Николаева Е.В. Методология педагогики музыкального образования: Учебник. 2-е изд. – М., 2006

2.Абдуллин Э.Б., Николаева Е.В. Теория музыкального образования: Учебник. – М., 2004

3. Абдуллин Э.Б., Николаева Е.В. Методика музыкального образования: Учебник. – М., 2007

4.Алиев Ю.Б. Настольная книга школьного учителя-музыканта. – М.: Валдос, 2000. – 336 с.

5.Алиев Ю.Б. Методика преподавания музыки в общеобразовательных учреждениях: Методическое пособие. – М., 2004

6.Гадалова І. М. Методика викладання музики у початкових класах: навч. посібник / І. М. Гадалова. – К.: ІСДО, 1994 – 272 с.

7.Коваль Л.Г. Виховання почуття прекрасного. Методичний посібник. – Київ: Радянська школа, 1983. – 120 с.

8.Концепція мистецької освіти. Л.М. Масол. Мистецтво та освіта. 2004 № 1. – 64 с.

9.Кузнецова Л.М. Українська класична музика в школі. – Київ: Музична Україна, 1969. – 147с.

10.Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія / Л.М. Масол. – К.: Промінь, 2006. – 432 с. Бібліограф.

11.Михайличенко О.В. Основи загальної та музичної педагогіки: теорія та історія. – Навч. посібник для студентів музичних спеціальностей. – Суми: Вид-во «Наука», 2004. – 210с.

12.Олексюк О.М. Музична педагогіка: Навчальний посібник. – К.: КНУКіМ, 2006. – 188 с.

13. Падалка Г. М. Музична педагогіка: курс лекцій з актуальних проблем викладання музичних дисциплін у системі педагогічної освіти / Г. М. Падалка; за ред. В. Г. Бутенка. – Херсон: ХДПІ, 1995. – 104 с.
14. Печерська Е. П. Уроки музики в початкових класах: Навч. посібник. – Київ: Либідь, 2001. – 272 с.
15. Раввінов О. Г. Методика хорового співу в школі. – Київ: Музична Україна. – 1969 – 129 с.
16. Ростовський О. Я. Методика викладання музики у початковій школі: Навч. – метод. Посібник. – 2-е вид., доп. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 216 с.
17. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в основній школі: Навч.- метод. Посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 272 с.
18. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька. – Навч. посібник. – К. 2002. – 270 с.
19. Хлебникова Л. О. Методика викладання музики в 7 класі. – Київ: Музична Україна, 1974. – 78 с.
20. Черкасов В. Ф. Становлення і розвиток музично-педагогічної освіти в Україні (1962–1991 рр.): монографія / В. Ф. Черкасов. – Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2008. – 376 с.
21. Черкасов В. Ф. Музично-педагогічна освіта України на межі двох тисячоліть (1991–2010 рр.). Навч. посібник. – Кіровоград: ТОВ «Імекс-ЛТД», 2011. – 380 с.

9.2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абдуллин Э. Б. Теория и практика музыкального обучения в общеобразовательной школе: Пособие для учителя. – М.: Прсвещение, 1983. – 111с.
2. Апраксина О. А. Методика музыкального воспитания в школе: Учеб.

пособие для студ. пед. институтов. – М., 1983. – 222 с.

3.Дмитриева Л.Г., Черноиваненко Н.М. Методика музыкального воспитания в школе: Учеб. для студ. сред. пед. учеб. заведений. – 3-е изд., стереотип. – М.: Академия, 2000. – 240 с.

4.Кабалевский Д.Б. Основные принципы и методы экспериментальной программы по музыке для общеобразовательной школы. – М., 1975.

5.Крюкова В.В. Музыкальная педагогика. – Ростов Н/Д: Феникс, 2002. – 288с.

6.Масол Л. М. Вивчення музики в 1–4 класах: навчально-методичний посібник для вчителів / Масол Л. М., Очаковська Ю. О., Беземчук Л. В., Наземнова Т.О. – Х.: Скорпіон, 2003. – 144 с.

7.Масол Л. М. Вивчення музики в 5-8 класах: навчально-методичний посібник для вчителів / Беземчук Л. В., Очаковська Ю. О., Наземнова Т. О. – Х.: Скорпіон, 2003. – 128 с.

8.Масол Л. М. Концепція загальної мистецької освіти / Л. М. Масол // Мистецтво та освіта. 2004 № 1. – С. 2–5.

9.Музыкальное образование в школе: Уч. пособие для студ. муз. фак. и отд. высш. и сред. учеб, заведений / Л.В.Школяр, В.А.Школяр, Е.Д.Критская и др.; под ред. Л.В.Школяр. – М.:Академия, 2001. – 232 с.

10.Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Музика» 1–8 класи /Марченко Р., Ростовський О., Хлебникова Л. – К.: Шкільний світ, 2001. – 237 с.

11.Ростовський О.Я. Лекції з історії західноєвропейської музичної педагогіки: Навч. посібник. – Ніжин: Вид-во НДПУ, 2003. – 193 с.

12.Ростовський О.Я. Педагогічні основи керування процесом музичного сприймання школярів: Автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / АПН України. – К., 1993. – 48 с.

13. Ростовський О.Я. Методика викладання музики у початковій школі: навч. – метод. посібник. /Б.Є. Будний (головний редактор). – [2-е вид., доп.] – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 215 с.

14. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в основній школі: навч.-метод. посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 272 с.

15. Теплов Б.М. Психология музыкальных способностей. – М. – Л.: АПН РСФСР, 1947. – 334 с.

16. Хлебникова Л. О. Методика викладання музики в 7 класі / Л. О. Хлебникова. – К.: Музична Україна, 1974. – 78 с.

17. Хрестоматия по методике музыкального воспитания в школе: Уч. пособие для студ. пед.ин-тов по спец. №2119 «Музыка» / Сост. О.А.Апраксина. – М.: Просвещение, 1987. – 272 с.

**КІРОВОГРАДСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Схвалено кафедрою

Протокол № ____ від
«_ _» _____ 2016р.

Завідувач кафедри

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

дисципліни **«Музично-педагогічна освіта України»**

для студентів денної форми навчання мистецького факультету

укладена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра

напряму підготовки 01 Освіта. 014 середня освіта (Музичне мистецтво)

*Навчальну програму розробив доктор педагогічних наук, професор
В.Ф.Черкасов*

Кропивницький – 2016

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступ. Головною метою професійного зростання майбутнього педагога-музиканта в процесі його підготовки на рівні магістратури, є не тільки поглиблене оволодіння певною сукупністю знань, навичок, умінь, що передбачені кваліфікаційною характеристикою фахівця такого рівня, а й його особистісне професійне самовизначення, активна життєва позиція щодо професійного самовдосконалення, готовність до самореалізації в багатоаспектній музично-педагогічній діяльності.

Мета викладання дисципліни – формування всебічно підготовленого спеціаліста для вищої школи здібного на високому рівні організувати та проводити науково-дослідну, педагогічну, методичну та виховну роботу, сприяти професійно-педагогічному становленню майбутніх учителів.

Завдання вивчення дисципліни:

- розвинути у студентів інтерес і любов до вивчення історіографії музично-педагогічної освіти;
- забезпечити необхідною системою знань з історії становлення і розвитку вітчизняної музично-педагогічної освіти, формування вмій та навичок ефективного використання та запровадження творчого досвіду попередніх поколінь у сучасному вищому навчальному закладі;
- вивчати нові досягнення викладачів фахових кафедр та передовий педагогічний досвід організації системи музично-педагогічної освіти, впроваджувати кращий з них у навчально-виховний процес;
- набути навичок самоосвіти для підготовки дипломних та магістерських проектів, інших творчих завдань.

Перелік дисциплін, засвоєння яких необхідно студентам для вивчення курсу:

музична педагогіка, теорія і методика музичної освіти, педагогіка, психологія, філософія, історія музики, диригування, вокальний клас, хоровий клас, хорове аранжування, аналіз музичної форми, гармонія, поліфонія, шкільний пісенний репертуар, основний музичний інструмент, додатковий інструмент, основи наукових досліджень.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

1. Теоретичні та методологічні основи музично-педагогічної освіти

Результати зіставлення фрагментарного аналізу досліджуваного феномена дають змогу інтерпретувати поняття «музично-педагогічна освіта» як процес і результат підготовки на музично-педагогічних факультетах особистості майбутнього вчителя, котрий володіє сучасними педагогічними технологіями, загальнонауковими, психолого-педагогічними та спеціальними знаннями, вміннями і навичками, які дають змогу реалізувати свій творчий потенціал засобами педагогічної, науково-дослідної та музично-просвітницької діяльності з метою формування духовної культури молоді на основі ціннісних орієнтирів, набутих суспільством. Закономірності розвитку музично-педагогічної освіти розкриваються в таких положеннях: спрямованість на вирішення мети і завдань; демократизація основних напрямів, форм і методів роботи; науковий підхід до організації музично-педагогічної освіти; ідеологічна спрямованість і вплив національного компонента на характер музично-педагогічної освіти; управління музично-педагогічною освітою; взаємозв'язок з органами народної освіти, ЗНЗ різних типів; взаємозв'язок викладачів фахових кафедр з обласними інститутами післядипломної освіти. У контексті цілісного підходу до проектування змісту освіти розвиток вищої школи й музично-педагогічної галузі пов'язано з такими тенденціями, як: досягнення прискореного темпу розробки музично-педагогічних технологій; формування навичок наукової організації праці; залучення до роботи зі

студентами діячів культури, мистецтва, освіти, вчителів-новаторів; запровадження різних форм стимулювання навчальної, концертно-виконавської й музично-просвітницької роботи, спецкурсів і спецсемініарів, наукових конференцій, фестивалів, конкурсів та олімпіад.

Процес періодизації музично-педагогічної освіти досліджуваного періоду пов'язано з особливостями розвитку вищої та середньої освіти в Україні, формуванням педагогічної думки, тими перетворювальними змінами, які відбувалися у суспільно-політичному житті, свідомості людей та розвитку суспільства. Процедура періодизації дасть змогу пізнати історичний досвід розвитку музично-педагогічної освіти й прогнозувати подальші засоби її удосконалення.

Інтеграція музично-педагогічної освіти до європейського освітнього простору зумовлена наступними тенденціями: оновленням змісту навчальних планів та навчальних програм, диференційованим підходом до організації навчально-виховного процесу, лінгвізацією освітнього процесу, запровадженням дистанційного навчання, приєднання вітчизняної музично-педагогічної освіти до Європейської мережі дослідницьких програм, участю обдарованих студентів у спільних міжнародних проектах, фестивалях, конкурсах й олімпіадах, зміцненням культурно-освітнього простору засобами музично-просвітницької діяльності. Реалізація зазначених положень уможливорює здійснювати підготовку конкурентоспроможних педагогічних працівників, здатних розв'язувати актуальні проблеми розвитку мистецької та музично-педагогічної освіти.

2. Стан науково-педагогічних досліджень розвитку музично-педагогічної думки в Україні

Вивченням закономірностей і тенденцій розвитку вітчизняної музично-педагогічної освіти в різні історичні періоди займалися відомі українські дослідники, а саме: дослідженням історії вітчизняної і західноєвропейської музичної педагогіки присвячені наукові розвідки О.Ростовського, яким запропоновано логічну структуру періодизації музично-педагогічної думки та музично-педагогічної освіти, використання педагогічних систем масового музичного виховання відомих діячів західноєвропейської музичної педагогіки. Наукову цінність становить дослідження процесу становлення і розвитку музичної освіти в Україні та історіографічна періодизація загальної та професійної музичної освіти, починаючи з IX століття запропонована О.Олексюк. Засновником нового напрямку – загальної та мистецької освіти – стала О.Рудницька. Вона узагальнила діяльність провідних навчальних закладів музичної освіти в Україні, починаючи з XVI століття, показала вплив відомих діячів музичної культури на формування традицій в музичній галузі. Комплексний підхід дослідження розвитку музичної освіти в першій половині XIX століття допоміг К.Шамаєвій узагальнити художньо-освітні процеси, які впливали на організацію навчання та виховання у привілейованих навчальних закладах, з'ясувати характер освіти, мету та завдання. Динаміку становлення і розвитку змісту, форм і методів музично-естетичного виховання дітей та молоді в масових школах та професійну підготовку в музичних навчальних закладах досліджено О.Михайличенком. Автор з'ясовує роль персоналій у розвитку освітніх процесів, які вплинули на подальше становлення музично-педагогічної думки. В останнє десятиріччя з'явилися дослідження сучасних молодих науковців (О.Ткаченко, В.Кузьмічова, О.Цвігун, Г.Святненко, О.Овчарук, Л.Проців), котрі на основі широкого кола джерельних матеріалів вивчали розвиток музичної освіти та становлення музично-педагогічної думки в різні історичні періоди й різних регіонів України. Комплексний підхід до вивчення закономірностей розвитку музично-педагогічної освіти в Україні спостерігається у дослідженні Т.Танько. Уперше в історії музично-педагогічної

освіти запроваджено системний підхід до проблеми музично-педагогічної підготовки вчителів співів у 20-их – 40-их роках ХХ століття, розглядається зміст факультативної підготовки вчителів музики і співів з подвійною спеціальністю, початковий етап становлення музично-педагогічних факультетів та підготовка кваліфікованих вчителів музики і співів у педагогічних інститутах.

Аналіз наукових досліджень дає змогу узагальнити розвиток музичної освіти, динаміку становлення змісту, форм і методів музичного виховання і професійну підготовку фахівців у музичних навчальних закладах на різних етапах історичного розвитку. Це уможлиблює глибше усвідомити витoki музично-педагогічної освіти й дослідити якісні зміни, які відбувалися в другій половині ХХ – початку ХХІ століття.

3.Провідні тенденції розвитку музично-педагогічної освіти в контексті інтеграції до європейського освітнього простору

На межі двох тисячоліть вітчизняні науковці В.Андрущенко, Я.Болюбаш, В.Журавський, М.Згуровський, В.Кремень, В.Луговий, В.Ніколаєнко, М.Степко досліджують процес інтеграції вищої освіти України до європейського освітнього простору, євроінтеграцію України як чинник соціально-економічного розвитку держави, роль освіти в розвитку партнерства України з іншими державами. І.Бабин, В.Грубінко, В.Шинкарук обґрунтовують роль Болонського процесу як засобу інтеграції й демократизації вищої освіти країн Європи; основні підходи та етапи, засади та принципи формування зони європейської вищої освіти; принципи, шляхи й засоби адаптації європейської системи вищої освіти у вищу освіту України; запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищу освіту України.

Модернізацію мистецької освіти в контексті європейських вимог досліджують Т.Рейзенкінд, О.Ростовський, Л.Масол, О.Олексюк, Г.Падалка,

О.Щолокова. Науковцями обґрунтовані теоретико-методологічні засади загальної мистецької та музично-педагогічної освіти, дидактичні принципи музично-педагогічного процесу й форми його організації, відповідно до освітньо-кваліфікаційних рівнів укладено навчальні програми з музично-теоретичних і фахових дисциплін, опубліковані підручники та навчально-методичні посібники з теорії і методики викладання мистецьких дисциплін.

У 80-их роках ХХ століття було створено міждержавне співтовариство – Європейський Союз, метою якого стала інтеграція в економічній, соціальній, технічній, екологічній, культурній та освітній сферах. Інтеграція є однією з провідних тенденцій світового цивілізаційного розвитку, що прискорюється науково-технічним прогресом, поліпшенням інформаційного обміну, усвідомленням необхідності спільного вирішення глобальних проблем сучасності. Інтеграцію науковці розглядають як процес відновлення, момент розвитку, який полягає в поєднанні розрізненого в ціле. Основними категоріями інтеграції в педагогіці є: інтеграція змісту освіти, інтегроване навчання, інтегровані курси та інтегровані уроки.

У музично-педагогічній освіті інтеграція класифікується за внутрішніми та зовнішніми показниками. Внутрішня інтеграція зумовлена інформаційним обміном знань, умінь і навичок з психолого-педагогічних та фахових дисциплін. Зовнішня інтеграція передбачає взаємозв'язок інститутів мистецтв, музично-педагогічних, мистецьких та музичних факультетів різних регіонів України в об'єднанні спільних зусиль для вдосконалення теоретичної та практичної підготовки майбутніх учителів музики. Важливою умовою інтеграції музично-педагогічної освіти до європейського освітнього простору є об'єднання загальноєвропейської освітньої системи в єдине цілісне, консолідація освітнього простору через злиття національних культур, спрямованих на протидію деструктивним зовнішнім і внутрішнім чинникам.

На основі теоретичного аналізу та практичного досвіду нами виділені основні тенденції інтеграції музично-педагогічної освіти України до

європейського освітнього простору, суть яких полягає у таких положеннях: оновлення змісту навчальних планів та навчальних програм; диференційований підхід у навчанні; лінгвізація освітнього простору; запровадження дистанційного навчання; приєднання до Європейської мережі дослідницьких програм; участь обдарованих студентів у спільних міжнародних проектах, фестивалях, конкурсах і олімпіадах; зміцнення культурно-освітнього простору засобами музично-просвітницької діяльності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

1. Історичні передумови становлення музичної освіти

Музична освіта в епоху Середньовіччя та Відродження розвивалася на лоні релігії. В її основі був хоровий спів, спрямований на розвиток творчих здібностей особистості, музичного слуху й голосу. Основи музичного виховання закладено в період, коли центром освіти в Україні стає Києво-Могилянська академія. М.Березовський, Д.Бортнянський, Г.Сковорода створюють навчальні посібники з хорового співу, відбувається становлення професійної музичної освіти. Наприкінці ХІХ – початку ХХ століття з'являються спеціальні навчальні заклади, короткострокові курси, які здійснювали підготовку вчителів музики і співів для народних шкіл. Увага зосереджується на проблемі творчого розвитку особистості. У 30-их роках відкриваються інструктивно-педагогічні факультети, розробляються навчальні плани та програми підготовки музично-педагогічних працівників. Новий етап підготовки вчителів музики і співів на мовних факультетах педагогічних інститутів розпочинається з 1957 року.

2. Заснування музично-педагогічних факультетів у 60-их роках

Перші вечірні відділення музично-педагогічних факультетів було відкрито згідно з наказом Міністерства освіти УРСР в педагогічних інститутах Києва, Дрогобича, Луганська та засновано музично-педагогічний факультет на базі педагогічного інституту в м. Запоріжжі. На новостворених музично-педагогічних факультетах формувався контингент викладачів і студентів, було відкрито кафедри музики і співів, почали працювати предметно-методичні комісії. З 1964 по 1966 роки було відкрито нові факультети при педагогічних інститутах Ніжина, Івано-Франківська, Одеси, Вінниці, Кіровограда, Кривого Рога, Кам'янець-Подільська. Створення їх відповідало вимогам середньої школи щодо забезпечення її вчителями музики і співів. Викладачі музично-педагогічних факультетів працювали вчителями музики і співів, допомагали в організації позакласної роботи, засобами самоосвіти підвищували власну методичну підготовку, вивчали стан музично-естетичного виховання учнів восьмирічних та середніх шкіл.

Почали налагоджуватися зв'язки з науково-дослідними центрами СРСР. Викладачі фахових кафедр підвищували рівень освіти й самоосвіти, поповнювали психолого-педагогічні знання на науково-методичних семінарах, вели уроки та гурткову роботу в базових школах. У цей період на музично-педагогічних факультетах створюються художні колективи (симфонічні та духові оркестри, оркестри народних інструментів, хорові колективи, вокально-інструментальні ансамблі), які стали лабораторією формування професійної майстерності майбутніх учителів. Ці колективи очолювали талановиті педагоги й музиканти, колишні випускники.

3. Тенденції розвитку музично-педагогічної освіти у 70-их роках

У 70-х роках музично-педагогічні відділення перетворилися в самостійні музично-педагогічні факультети, відбулася реорганізація фахових кафедр. Кадровий потенціал поповнювався викладачами консерваторій, колишніми випускниками. У музично-педагогічну освіту приходило все більше професіоналів, викладачів з науковими ступенями й званнями. Координуюча роль в організації навчально-виховного процесу належала радам факультетів, викладачі фахових кафедр проводили відкриті заняття, виїзні засідання кафедр у базових школах, підтримували творчі зв'язки з колишніми випускниками, постійно працювали з учителями-стажистами.

Характерною особливістю досліджуваного періоду стало розширення творчих взаємозв'язків між факультетами різних інститутів та науково-дослідних установ. Діяла програма роботи з обдарованою молоддю (студенти виконували власні твори, робили обробки, перекладали оригінальні твори). Викладачі та студенти брали активну участь в експериментальній роботі з адаптації програми «Музика», запровадженні нових концепцій і педагогічних технологій. Чільне місце в професійно-педагогічному становленні майбутніх учителів відводилося самостійній роботі. На базі Київського державного педагогічного інституту ім. О.Горького було започатковано факультет підвищення кваліфікації викладачів середніх та вищих навчальних закладів СРСР, колективи фахових кафедр співпрацювали з обласними інститутами вдосконалення вчителів, новою формою професійної підготовки стали факультети громадських професій. Викладачі музично-педагогічних факультетів проводили профорієнтаційну роботу серед учнів загальноосвітніх шкіл, почали діяти факультети майбутнього вчителя і підготовчі курси.

4. Основні напрями реорганізації та перебудови музично-педагогічної освіти у 80-их роках

У 80-ті роки музично-педагогічна освіта набула ознаки стабільної системи. Удосконалення професійно-педагогічної підготовки студентів на музично-педагогічних факультетах здійснювалося з використанням нових методик і більш досконалих технологій навчання. Основна увага викладачів зосереджувалася на розвитку творчих здібностей студентів, формуванні їхньої педагогічної майстерності. Підвищенню якості підготовки спеціалістів сприяло проходження студентами суспільно-педагогічної, виконавської та педагогічної практик. Викладачі фахових кафедр плідно працювали в створених на базі факультетів школах-лабораторіях. У світлі вимог перебудови вищої школи та в контексті вдосконалення навчально-виховного процесу на музично-педагогічних факультетах відбувалися якісні зміни, зокрема, було введено нові спеціальності, сформовано систему безперервної освіти, почали створювати навчально-методичні комплекси. Велися пошуки інноваційних форм роботи в навчально-виховній, концертно-виконавській і музично-просвітницькій діяльності. Викладачі та студенти музично-педагогічних факультетів надавали методичну й практичну допомогу вчителям музики загальноосвітніх шкіл із впровадження нової програми «Музика», розробленої Д.Кабалевським.

Відродженню національної культури й духовності сприяла поява нових концепцій культурологічного спрямування, активне впровадження нових педагогічних теорій і технологій. Демократизація дала можливість викладачам фахових кафедр упроваджувати в педагогічний процес власні методики, інноваційні форми навчання. Новоутворенням досліджуваного періоду стало створення двох фахових опорних кафедр.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА НА МЕЖІ XX – XXI СТОЛІТЬ

1. Провідні тенденції підготовки вчителів музики у 90-их роках

Набуття Україною незалежності сприяло збільшенню кількості музично-педагогічних факультетів. Спостерігається тенденція у зміні їхніх назв (музичний, мистецький, естетичного виховання) та в запровадженні нових подвійних спеціальностей (художня культура, хореографія, ансамблева гра тощо). Незважаючи на зміни в суспільно-політичному житті, скороченні штату й фінансування відбувається оновлення змісту музично-педагогічної освіти, науковці розробляють нові навчальні плани, проводиться акредитація ВНЗ і спеціальностей, упроваджується багатоступенева освітньо-професійна підготовка. Оновлення змісту освіти розширило можливості набуття студентами спеціалізації (диригування, основний музичний інструмент, естрадний та академічний спів). На базі факультетів надалі працюють творчі лабораторії, діяльність яких сприяла розвитку науково-дослідної діяльності, формуванню музично-педагогічної думки. У їхній роботі брали участь обдаровані студенти, які навчалися за індивідуальним планом. Викладачі фахових кафедр брали активну участь у розробці нових інформаційних технологій при вивченні музично-теоретичних дисциплін та запровадженні інноваційних методів навчання. Активно впроваджується програмове навчання (історія музики, гармонія, поліфонія, аналіз музичної форми), інтегративний підхід при вивченні вокально-хорових дисциплін, гармонії, сольфеджіо, використовуються сучасні електромозичні інструменти.

Музично-педагогічна освіта України рішуче рухалася в Європейський освітній простір. Міністерство освіти і науки України розпочало державну акредитацію спеціальностей і навчальних закладів. Фахові кафедри розробляли галузеві стандарти вищої освіти зі спеціальності «Музика», почали впроваджувати багатоступеневу систему навчання. У 90-их роках ХХ століття активно розвивалося міжнародне співробітництво викладачів фахових кафедр з культурними центрами й навчальними закладами зарубіжних країн завдяки

підготовці іноземних студентів, стажуванню, участі в міжнародних конкурсах, спільних науково-практичних семінарах, проведенню майстер-класів і творчих зустрічей, створенню колективних проектів на основі міжнародних програм.

2. Музично-педагогічна освіта нового тисячоліття

На початку XXI століття завершується процес реорганізації структурних підрозділів (створюються Інститут культури і мистецтв та інститути мистецтв). Розширюється мережа навчальних закладів з підготовки фахівців нової генерації, відкриваються нові спеціальності, почала діяти екстернатура, відбувається скорочення строку навчання для абітурієнтів із середньою спеціальною освітою. Крім того, розробляються галузеві стандарти вищої освіти, нові навчальні плани підготовки бакалаврів, спеціалістів, магістрів, визначаються пріоритети освітньої політики. Провідні фахівці, які входили до навчально-методичних комісій, здійснювали експертну оцінку стандартів вищої освіти, розробляли зміст навчально-методичних комплексів, запроваджували кредитно-модульні системи організації навчального процесу й системи рейтингового оцінювання знань. Уходженню музично-педагогічної освіти України до європейського освітнього простору сприяли міжнародні зв'язки з навчальними, науковими та культурноосвітніми закладами близького й далекого зарубіжжя. Удосконалення спеціальної підготовки викладачів фахових кафедр відбувалося через упровадження нових форм роботи (круглі столи, майстер-класи, обмін концертними програмами).

Характерними особливостями професійно-педагогічної підготовки вчителів музики досліджуваного періоду стало вдосконалення системи навчально-виховної роботи, впровадження нових технологій та інтерактивних методів навчання. Викладачі фахових дисциплін посилили українознавчу підготовку, використовували нові інформаційні технології у навчанні, впроваджували творчі завдання у навчання гри на музичних інструментах,

цикли звукових дидактичних матеріалів з вивчення історії музики, нові методики розвитку музичної пам'яті, дбали про формування індивідуального виконавського стилю. Не забували вони і про музичні колекції, диференціацію в процесі фахової підготовки, систему К.Станіславського, театралізацію пісень, творчі завдання з педагогічної майстерності, комплексне виконання тематичних програм, комп'ютерні програми хорових та інструментальних партитур, релятивну систему, програмове навчання під час вивчення музично-теоретичних дисциплін, поліінструментальну підготовку. Фундаменталізація музично-педагогічної освіти відбулася завдяки використанню як сталих, так і нових форм співпраці із загальноосвітніми навчальними закладами. Продовжували діяти науково-методичні семінари, викладачі фахових кафедр співпрацювали з учителями музики, готували спільні методичні розробки, проводили науково-практичні конференції, узагальнювали досвід учителів-новаторів. Упроваджуючи ідею навчально-методичних комплексів, надавали методичну допомогу педагогам дитячих музичних шкіл, шкіл мистецтв, художнім школам, ліцеям і гімназіям, вивчали стан викладання мистецьких дисциплін.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

ЗМІСТ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

1. Зіставний аналіз навчальних планів з підготовки вчителів музики

У зв'язку з реформуванням та перебудовою музично-педагогічної галузі вдосконалювалася професійно-педагогічна підготовка вчителів музики. Вона включала: збільшення терміну навчання від чотирьох до п'яти років; уведення за пропозиціями фахових кафедр нових курсів і практикумів; якісні зміни у переліку дисциплін, що їх виносили на державний екзамен; запровадження

нової концепції вивчення психолого-педагогічних дисциплін. Крім того, передбачалося: збільшення кількості годин на викладання фахових дисциплін для студентів, які отримували додаткову спеціалізацію; введення спецкурсів і спецсемінірів за вибором; запровадження методик викладання фахових дисциплін у педагогічних училищах; підготовка та захист дипломних робіт; збільшення кількості годин на всі види практик; уведення споріднених спеціальностей.

Порівняльна характеристика навчальних планів 1963 – 1989 років, за якими здійснювалася підготовка вчителів музики і співів, а з 1980 року вчителів музики на музично-педагогічних факультетах, дає підстави стверджувати, що у зв'язку з реформуванням та перебудовою музично-педагогічної освіти відбувалося вдосконалення професійно-педагогічної підготовки вчителів музики за рахунок: збільшення строку навчання від чотирьох до п'яти років; уведення нових курсів та практикумів за пропозиціями фахових кафедр; якісних змін у переліку дисциплін, які виносилися на державний екзамен; запровадження нової концепції вивчення психолого-педагогічних дисциплін; збільшення кількості годин з викладання фахових дисциплін для студентів, які набували додаткову спеціалізацію; уведення спецкурсів та спецсемінірів за вибором; запровадження методик викладання фахових дисциплін у педагогічних училищах; уведення підготовки та захисту дипломних робіт; збільшення кількості годин на всі види практик; уведення двопрофільних спеціальностей; збільшення кількості годин на вивчення фахових дисциплін; збалансованість навчального плану 1989 року, посилення психолого-педагогічної та спеціальної підготовки; оновлення змісту навчального плану 1991 року у зв'язку з уведенням національної концепції педагогічної освіти.

З проголошенням Україною незалежності, розробкою та запровадженням національної концепції педагогічної освіти, оновлювався зміст навчальних планів. Порівняльна характеристика навчальних планів 1991 – 2005 років свідчить, що зміни здійснювалися залежно від: уведення нових подвійних

спеціальностей, що відповідали розвитку музично-педагогічної та мистецької освіти. Навчальні плани розробляли провідні науковці фахових кафедр кожного навчального закладу за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «спеціаліст», «магістр», їх затверджували до введення галузевих стандартів вищої освіти.

Значна частина керівників різного рівня структурних підрозділів та викладачів фахових кафедр, підтримуючи сталі традиції вітчизняної музично-педагогічної освіти, зберегли основні підходи до визначення змісту професійно-педагогічної підготовки викладачів музичного мистецтва для ЗНЗ та спеціальної й науково-предметної частини підготовки магістрів педагогічної освіти. Відповідаючи вимогам та потребам часу, навчальні плани ВНЗ містили необхідну кількість дисциплін професійно-орієнтованої, спеціальної й науково-предметної підготовки та повний обсяг годин, необхідних для професійно-педагогічного становлення фахівців з музично-педагогічної освіти.

2. Порівняльна характеристика навчальних програм з фахових дисциплін

Із заснуванням перших музично-педагогічних факультетів викладачами фахових кафедр почалася розробка навчальних програм із спеціальних дисциплін, які були розраховані на студентів з різним рівнем довузівської підготовки й будувалися за такими принципами: науковість; системність та послідовність; цілісність; взаємозв'язок з іншими навчальними дисциплінами; наявність пояснювальної записки; формулювання мети й завдань, вимог до підготовки вчителя, методичних рекомендацій щодо організації занять; наявність тематичного плану та розподілу годин на кожну тему; планування годин на лекційні, семінарські та лабораторні заняття; чітка структура й розподіл матеріалу за навчальними семестрами; наявність орієнтовних програм

заліків та екзаменів; виділення тематики для самостійного опрацювання; наявність репертуарних списків, до яких уходять твори композиторів різних епох, стилів і творчих напрямків, народні, класичні та сучасні твори; урахування специфіки індивідуальної роботи в шкільних гуртках та студіях; спрямованість на організацію навчально-виховного процесу в загальноосвітніх школах та педагогічних училищах.

У створенні навчальних програм з фахових дисциплін брали участь провідні викладачі музично-педагогічних факультетів. У процесі набуття досвіду підготовки вчителів музики і співів на музично-педагогічних факультетах удосконалювалися вимоги до їхньої фахової підготовки. Постала необхідність коригування змісту програм з фахових дисциплін (інструментальних, вокально-хорових, музично-теоретичних). Було створено навчальні програми, за якими працювали усі музично-педагогічні факультети колишнього Радянського Союзу.

У процесі набуття досвіду підготовки вчителів музики і співів на музично-педагогічних факультетах удосконалювалися вимоги до їхньої фахової підготовки. Набуття Україною незалежності кардинально змінило ситуацію і підходи до укладання навчальних програм. 1991 року комісією з музичного виховання науково-методичної ради Міністерства освіти України було затверджено та рекомендовано до друку програми з фахових дисциплін, авторами яких були відомі науковці та викладачі музично-педагогічних факультетів ВНЗ. До цього часу не існували робочі програми з основного музичного інструмента, з історії музики, з теорії музики та гармонії, зі сольфеджіо, які б враховували особливості національної культури. Робочі програми необхідно було укласти відповідно до розбудови національної системи освіти, збагативши їх творами українських композиторів та українською народною музикою. Суттєвою вадою вважається також те, що викладачі ще мало уваги приділяли популяризації творів українських композиторів-класиків та сучасних авторів. Відтак, хорові, інструментальні,

вокальні твори В.Барвінського, К.Данькевича, В.Косенка, М.Лисенка, С.Людкевича, Б.Лятошинського, Л.Ревуцького, М.Скорика, Є.Станковича, Я.Степового, А.Штогаренка та інших композиторів, як і композиторів нової генерації, було введено до програм та навчального процесу на музично-педагогічних факультетах, а також до програм загальноосвітніх шкіл та художніх колективів.

На межі двох тисячоліть традиційна система організації навчально-виховного процесу у ВНЗ зазнає суттєвих змін. У зв'язку із упровадженням Європейської системи трансферу й накопичення кредитів (ECTS) викладачі фахових кафедр послуговувалися новітніми технологіями, укладали навчальні програми за вимогами кредитно-модульної системи. До кожної програми було розроблено структуру залікового кредиту, де відповідно до навчальних семестрів містилася тематика змістовних модулів, кількість годин, передбачених на аудиторні та практичні заняття і самостійну роботу студентів. Кожен семестр мав певну кількість змістовних модулів. Навчальний матеріал змістовного модуля розосереджувався відповідно до визначених тем.

Програми з фахових дисциплін, розроблені викладачами інститутів мистецтв, музичних, музично-педагогічних і мистецьких факультетів, структуровано відповідно до діючих навчальних планів. У них чітко визначено кількість годин і види роботи для самостійного опрацювання та для опрацювання в період консультацій. У програмах знайшла відображення модернізація змісту музично-педагогічної освіти, яка відбувалася згідно з вимогами проекту стандартів вищої освіти за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавр, спеціаліст, магістр.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V

РОЗВИТОК МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ

1. Науковий аналіз розвитку музично-педагогічної думки

Формування музично-педагогічної думки в 60-их – 80-их роках ХХ століття зосереджувалося навколо основних проблем музичної педагогіки та методики музичного виховання і розвивалося в наступних напрямках: дослідження проблем музично-естетичного та морально-естетичного виховання школярів (Т.Цвелих); вокально-хорове виховання учнів молодших та середніх класів (О.Раввінов); урок та позакласні форми організації навчально-виховного процесу (Л.Хлебникова); створення посібників з методики навчання співів (Л.Височинська, В.Уманець, О.Пастушенко, Р.Скалецький, Л.Кузнецова, Л.Хлебникова); дослідження вітчизняними науковцями проблем теорії, методики й практики музично-естетичного виховання у школі та підготовки вчителів музики і співів на музично-педагогічних факультетах на сторінках серії збірників «Музика в школі».

Це період становлення нових концепцій, зокрема, хорового співу із застосуванням релятивної системи (З.Жофчак), естетичного виховання школярів засобами музики (Л.Хлебникова), оцінювальної діяльності учнів у галузі музичного мистецтва (Л.Коваль), формування світоглядних позицій майбутніх учителів (Г.Падалка), музичного сприймання школярів (О.Ростовський).

Набуття Україною незалежності сколихнуло свідомість багатьох прогресивних діячів музично-педагогічної освіти. Музично-педагогічна думка цього періоду розвивалася у двох напрямках: перший пов'язано із впровадженням у практику роботи загальноосвітньої школи концепції музично-естетичного виховання школярів, розробленої Д.Кабалевським та адаптованої О.Ростовським і Л.Хлебниковою; другий – це розробка та експериментальна перевірка шкільної програми «Мистецтво», створеної співробітниками лабораторії естетичного виховання під керівництвом Л.Масол.

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття музично-педагогічна думка формувалася під впливом концепції національного виховання, зорієнтованої на вдосконалення системи художньо-естетичного виховання школярів і розробку методологічних засад і змісту мистецької освіти. О.Рудницькою створено нову концепцію викладання мистецьких дисциплін. З'являються підручники з методики музичного виховання та музичної педагогіки, написані українською мовою (І.Гадалова, О.Олексюк, Г.Падалка, Е.Печерська, О.Ростовський, О.Щолокова), створені на основі концепції національного виховання, з чітко сформульованими принципами та закономірностями музичного навчання й виховання та методикою викладання світової художньої культури.

Музично-педагогічна думка розвивалася в двох напрямках: дослідження питань музично-естетичного виховання школярів; розвиток і запровадження концепції мистецької освіти. Українські учені на межі двох тисячоліть зробили значний крок вперед у розвитку музично-педагогічної думки в Україні, характерними ознаками якої була професійно-педагогічна підготовка студентів ВНЗ до викладання музики та художньо-естетичне виховання молоді засобами музичного мистецтва. Було створено низку науково-педагогічних концепцій, авторами яких стали: Б.Брилін, В.Бутенко, Н.Гуральник, О.Дем'янчук, В.Дряпіка, Л.Масол, О.Михайличенко, Г.Ніколаї, О.Олексюк, В.Орлов, О.Отіч, Г.Падалка, Т.Рейзенкінд, О.Ростовський, О.Рудницька, Л.Коваль, В.Черкасов, О.Шевнюк, О.Щолокова,

2. Науково-дослідна діяльність викладачів музично-педагогічних факультетів

В історії розвитку вітчизняної музично-педагогічної думки другої половини ХХ століття з'являється новий напрям наукових досліджень, пов'язаний з підготовкою учителів музики і співів для середніх шкіл у вищих

навчальних закладах. Тут ще не було ні достатнього досвіду, ні традицій, ні фундаментальних теоретичних розробок, пов'язаних з їхньою професійно-педагогічною підготовкою. У 60-ті роки на новоутворених кафедрах музично-педагогічних факультетів почали працювати науково-методичні семінари, основна мета яких полягала в тому, щоб навчити викладачів фахових дисциплін основам науково-дослідної роботи, методології та організації педагогічного дослідження.

Варто зазначити, що, крім наукових досліджень з проблематики вдосконалення навчально-виховного процесу з музичного виховання, у середніх школах викладачі кафедр займалися розробкою навчальних програм з фахових дисциплін, укладанням хрестоматій та посібників для студентів вищих та середніх навчальних закладів. Викладачі, які працювали з оркестровими колективами, займалися оркеструванням та перекладом творів для певного складу оркестрових колективів.

Викладачі працювали над створенням методичних посібників для студентів музично-педагогічних факультетів та вчителів музики загальноосвітніх шкіл, здійснювали обробки народних пісень для різного складу хорових колективів, готували оркестровки інструментальних та вокальних творів для оркестрових колективів. Формування музично-педагогічної думки проходило в процесі обговорення актуальних проблем науковцями на всесоюзних, міжрегіональних та міжвузівських науково-практичних конференцій.

Науковці продовжували пошуки нових форм та методів удосконалення системи музичного виховання та навчання в загальноосвітній школі. Була доведена можливість та доцільність впровадження у структуру уроку різних видів музикування, розроблені творчі завдання з вокальної, ритмічної та інструментальної імпровізації. На практичних заняттях з методики музичного виховання в студентів старших курсів формували вміння та навички самостійної, пізнавальної діяльності з використання та підбору різних видів

акомпанементу. Колективи фахових кафедр здійснювали наукові дослідження, пов'язані з проведенням експериментальної роботи з адаптації шкільної програми «Музика», розробленої під керівництвом Д.Б.Кабалевського.

Новий напрям розвитку музично-педагогічної думки був пов'язаний з вивченням впливу вокально-інструментальних ансамблів на формування музичної культури молоді. У розвитку музично-педагогічної думки 90-х років важливе місце відігравали наукові конференції, які проводилися різними ВНЗ та розв'язували важливі проблеми музичної педагогіки. Учасники зібрань розробляли перспективні напрями розвитку музично-педагогічної освіти, теорії і практики музичного виховання.

Виважений підхід до розвитку музично-педагогічної думки в Україні у 90-ті роки дає підстави стверджувати, що науковці музично-педагогічних факультетів педагогічних університетів: а) розробляли комплексну тематику та виконували індивідуальні дослідження з різних напрямів музичної педагогіки й методики музичного виховання; б) брали участь у міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях; в) готували та публікували навчальні програми і навчальні посібники українською мовою; г) розробляли зміст навчальних посібників з використання українських народних інструментів; д) обробляли українські народні пісні, писали оригінальні твори для вокальних ансамблів, хорів та оркестрів, музику для дітей. Їхній досвід став невичерпним джерелом у формуванні національної системи музично-педагогічної освіти у незалежній українській державі.

На межі двох тисячоліть формування музично-педагогічної думки в Україні відбувалося під впливом національної концепції мистецької освіти та реформування змісту, форм і методів художньо-естетичного виховання молоді; нових навчальних програм, посібників та репертуарних збірників відповідно до національної доктрини розвитку педагогічної галузі. На формування музично-педагогічної думки впливали видання нових підручників з вивчення «Мистецтва» в ЗНЗ; монографічні дослідження про творчість українських

композиторів та діячів музичного мистецтва; виступи українських дослідників на міжнародних та всеукраїнських конгресах та наукових конференціях різних рівнів; участь у міжнародних та вітчизняних наукових проектах.

На розвиток музично-педагогічної думки початку ХХІ століття впливали прийняті Урядом України програми, національна доктрина розвитку освіти України та основні напрями реформування музично-педагогічної освіти, організація навчально-виховного процесу на основі новітніх технологій, наукові й технологічні досягнення, формування та розвиток навчально-науково-виробничих комплексів ступеневої підготовки фахівців. Науковці музично-педагогічних факультетів педагогічних інститутів, розробляючи комплексну тематику та проводячи індивідуальні дослідження у різних напрямках музичної педагогіки та методики музичного виховання, відіграли значну роль у подальшому розвитку музично-педагогічної освіти.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI

ЗМІСТ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ, ТВОРЧОЇ, КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ТА МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Організація науково-дослідної діяльності студентів у наукових гуртках та проблемних групах

У 60-их – 70-их роках на музично-педагогічних факультетах почали працювати проблемні групи і наукові гуртки, учасники яких вивчали методику роботи з художніми колективами, брали участь у діяльності творчих лабораторій, досліджували проблеми хорознавства, музикознавства, методики музичного виховання. Результати наукових пошуків обговорювалися на регіональних і міжвузівських наукових конференціях. Тематика студентських проблемних груп і наукових гуртків у 80-их роках зосереджувалася навколо

таких проблем: адаптація програми з «Музики» Д.Кабалевського для загальноосвітніх шкіл України; музично-виконавське мистецтво (хорового, вокального та інструментального жанрів); дослідження музичного фольклору за результатами фольклорних експедицій; вивчення питань сучасної музики та її впливу на формування світогляду школярів; музично-естетичне виховання учнів у групах продовженого дня; теоретичні основи композиції, створення студентами творів патріотичного спрямування.

Наукові дослідження на початку 90-их років здійснювалися згідно з новою програмою «Освіта» («Україна ХХІ століття») в галузі освіти, культури та музичної педагогіки. Діяльність СНТ зосереджувалася навколо розробки нових інноваційних музично-педагогічних технологій, вдосконалення чинних програм та запровадження концепції мистецької освіти.

Діяльність студентів у проблемних групах і наукових гуртках відбувалася у двох напрямках: перший – особистісно-діяльнісний, спрямований на розвиток творчих можливостей, на формування режисерських навичок та акторської майстерності; другий – творчо-репродуктивний, у процесі якого формуються дослідницькі уміння та навички у певній сфері діяльності.

Оновлення змісту наукових досліджень на межі ХХ – ХХІ тисячоліть зумовлено тим, що: вивчення фахових проблем відбувалося в контексті гуманізації музично-педагогічної освіти; у наукових дослідженнях студентів знайшли підтвердження прогресивні ідеї педагогів-новаторів Ш.Амонашвілі, Д.Кабалевського, В.Шаталова, М.Щетініна; з'явилися наукові дослідження з розвитку музично-творчих здібностей школярів засобами дитячого театру, клубу юних аматорів музики, «Тижня музики», «Школи мистецтв». Студенти створювали кінофрагменти до музичних творів, досліджували проблеми музичної фольклористики й основ музично-творчої імпровізації; проблеми мистецтвознавства, розвитку музичної культури різних регіонів України.

Цілеспрямована пошукова робота членів студентських наукових гуртків на початку ХХІ століття дала змогу студентам вирішувати складні питання

реформування та перспектив подальшої розбудови музично-педагогічної та мистецької освіти в Україні.

З підписанням Україною Болонської декларації у ВНЗ розпочався процес підготовки магістрів. Результати науково-дослідної діяльності магістранти обґрунтовували в наукових дослідженнях. Науково-дослідна діяльність магістрантів сприяла: по-перше, набуттю досвіду самостійної роботи з науково-методичною літературою і досвіду розробки програми дослідження. Вона передбачала визначення проблеми, мети, завдань, методів їхнього розв'язання; ознайомлення з методологією дослідження, системою принципів, форм і засобів дослідницької діяльності; а також ознайомлення та використання загальних та спеціальних методів наукового пізнання. По-друге, давала змогу оволодіти методикою обробки отриманих результатів; набути знань з оформлення результатів дослідження в наукові реферати, доповіді, курсові роботи.

2. Аналіз результативності участі студентів у фестивалях, конкурсах і олімпіадах

У ВНЗ творчого спрямування найбільш поширеною формою роботи, у процесі якої відточується професійна майстерність виконавців та педагогів-музикантів, формуються нові напрями музичного виховання молоді, створюються педагогічні концепції, народжуються музично-освітні технології та методики, формується й набували подальшого розвитку музично-педагогічна думка та художньо-творча діяльність, є участь студентів у всесоюзних, всеукраїнських, регіональних та факультетських фестивалях, конкурсах та олімпіадах. За змістом це були тематичні й монографічні фестивалі, а також фестивалі виконавського мистецтва.

Найбільш обдаровані студенти музично-педагогічних факультетів брали участь у міжнародних фестивалях та фестивалях-конкурсах, які проводилися в Україні та за її межами. Фестивалі за змістом і тривалістю проведення класифікуються як: монографічні (присвячені творчості композитора або виконавця); тематичні (присвячені певному музичному жанру або стилістичному напрямку); виконавського мистецтва (фортепіанної музики, акордеоністів і баяністів, народних інструментів, самодіяльних колективів і т.д.)

Викладачі та студенти музично-педагогічних факультетів брали активну участь у різних за змістом та спрямованістю міжнародних фестивалях та фестивалях-конкурсах; художні колективи та окремі виконавці музично-педагогічних факультетів брали участь у Всесоюзних фестивалях самодіяльної художньої творчості, присвячених історичним подіям у житті суспільства; організаторами республіканських міжвузівських музичних фестивалів-конкурсів, які сприяли розвитку культурних і творчих зв'язків між викладачами різних навчальних закладів, були викладачі КДПУ ім. М.П.Драгоманова.

Провідні хорові колективи брали участь у фестивалях хорової та духовної музики, де звучали твори світової хорової літератури, українських композиторів і духовна музика композиторів різних епох. Вшановуючи пам'ять відомих композиторів і виконавців, студентські хорові колективи брали участь у монографічних фестивалях. Обдаровані студенти брали участь у фестивалях фортепіанної музики, де звучали твори слов'янських, західноєвропейських та українських композиторів. Зростав інтерес до українського народного інструмента – бандури. Ансамблі бандуристів були учасниками фестивалів кобзарського мистецтва, які відбувалися за ініціативою викладачів фахових кафедр. Дедалі більше в навчальний процес входила сучасна музика, студенти виступали на фестивалях авторської та бардівської пісні, телевізійних фестивалях-конкурсах естрадної пісні, брали участь у міжвузівських фестивалях-конкурсах інструментальної та вокальної музики.

Перші міжвузівські конкурси, у яких брали участь хорові колективи музично-педагогічних факультетів, були ідейно-патріотичного та інтернаціонального спрямування. Основна мета цих заходів – ушанування пам'яті відомих українських митців, пропаганда хорового мистецтва. За побудовою і тематичною спрямованістю конкурси класифікуються за характером та змістом програм. Це можуть бути конкурси, присвячені творчості одного композитора або виконавця; конкурси за жанровою спрямованістю; конкурси, присвячені історичним подіям у житті держави; конкурси, присвячені пам'яті державних діячів, діячів мистецтва, літератури та науки.

Починаючи з дня заснування музично-педагогічних факультетів, проводилися міжвузівські конкурси, присвячені творчості відомих українських композиторів, у яких брали участь хорові колективи; у 70-их роках серед студентів музично-педагогічних факультетів проводилися конкурси художніх колективів, ансамблів, солістів-виконавців, присвячені пам'яті державних діячів; КДПУ ім. М.П.Драгоманова був ініціатором проведення конкурсів диригентів та вокалістів; студенти брали участь у конкурсах присвячених політичним подіям у житті суспільства, які мали ідейно-патріотичну та інтернаціональну спрямованість, конкурсах, присвячених Перемозі радянського народу у Великій Вітчизняній війні; 1987 року студенти-піаністи взяли участь у VII Всесоюзному конкурсі піаністів; у 70-их роках хорові колективи музично-педагогічних факультетів брали участь у всесоюзних та республіканських конкурсах хорової та народно-інструментальної музики.

Зі створенням музично-педагогічних факультетів проводилися конкурси хорових колективів, вокалістів, патріотичної пісні, диригентів, піаністів, баяністів, бандуристів, гітаристів, скрипалів, фортепіанних ансамблів, конкурси з виконавської практики, конкурси абітурієнтів.

На початку XXI століття фахові кафедри приділяли велику увагу підготовці студентів до участі в олімпіадах зі спеціальних дисциплін, оскільки

вони давали можливість розкрити індивідуальні здібності, створити на факультетах атмосферу творчого змагання, позитивно впливали на зростання професійної майстерності майбутніх учителів.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 1999 року № 444 на базі ПДПУ ім. К.Ушинського було започатковано Всеукраїнську студентську олімпіаду зі спеціальності «Музичне мистецтво» для студентів музично-педагогічних факультетів ВНЗ III–IV рівнів акредитації. Мета олімпіади полягала у виявленні та підтримці обдарованої студентської молоді, яка через певний час братиме участь у процесі музично-естетичного виховання молодого покоління; у підвищенні рівня виконавської та методичної підготовки майбутніх учителів; стимулюванні творчого пошуку студентів стосовно музичного мистецтва та пропаганді нових педагогічних технологій.

Участь студентів у всесоюзних, всеукраїнських, регіональних, факультетських фестивалях, конкурсах та олімпіадах викликала до творчості наступні покоління молоді, формувала традиції виховання талановитих виконавців, які своєю концертно-виконавською та музично-просвітницькою діяльністю впливали на розбудову національної музично-педагогічної освіти, духовне відродження України.

3. Форми концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності викладачів і студентів

Концертно-виконавська та музично-просвітницька діяльність становить єдиний творчий процес, учасниками якого є викладачі та студенти музично-педагогічних факультетів. За змістом і умовами існування вона характеризується як за внутрішніми так і зовнішніми функціями. До внутрішніх належить професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів, удосконалення виконавських навичок у певних видах музичного мистецтва, набуття досвіду виконавської практики та сценічної майстерності. Зовнішні

функції забезпечуються встановленням зв'язків із соціальними інститутами: філармоніями, ВНЗ, творчими музичними спілками, музичними школами, школами мистецтв, ЗНЗ та соціальним оточенням. До зовнішніх функцій належать також формування високохудожніх музично-естетичних смаків, потреб та вподобань слухачів, ознайомлення з музичними творами світового мистецтва, вітчизняною та сучасною музикою.

У 60-их роках ХХ століття важливою складовою концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності були *всесоюзні огляди художньої самодіяльності*, в яких брали участь художні колективи ВНЗ. Починаючи з 1975 року, викладачі та студенти музично-педагогічних факультетів брали активну участь у *всесоюзних фестивалях художньої творчості*, метою яких була пропаганда радянської ідеології, історичного минулого, багатонаціональних традицій народу, його бойових і трудових звершень, підвищення ідейно-художнього рівня самодіяльного мистецтва.

Одним із напрямів музично-просвітницької діяльності була практична допомога викладачів та студентів музично-педагогічних факультетів в *організації художньої самодіяльності на інших факультетах інституту*. Міністерство освіти СРСР надавало великого значення *обміну досвідом роботи педагогічних і творчих колективів ВНЗ*.

У 70-их роках в Україні почали працювати *народні університети культури*, слухачами яких стали учні середніх та восьмирічних шкіл, працівники освіти, медицини, промисловості та інших галузей. Викладачі фахових кафедр здійснювали музично-просвітницьку діяльність у *восьмирічних, середніх та загальноосвітніх школах*. Для формування світогляду та виховання в студентів і школярів духовної культури було створено *музичні лекторії*. Започатковується нова форма музично-естетичного виховання молоді – *дитяча філармонія*. Викладачі фахових кафедр здійснювали музично-просвітницьку роботу серед учнів ЗНЗ, гімназій та ліцеїв, залучаючи їх до відвідування та участі в *постановці дитячих опер та музичних*

спектаклів. Основною формою концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності викладачів і студентів були концерти, присвячені історичним подіям у житті суспільства. Тематика багатьох концертних і музично-просвітницьких заходів, у яких брали участь викладачі та студенти музично-педагогічних факультетів, була пов'язана з іменами відомих діячів, які зробили вагомий внесок у розвиток культури та мистецтва.

Важливим напрямом музично-просвітницької діяльності досліджуваного періоду були *творчі зустрічі молоді з відомими композиторами й виконавцями.* Художні колективи та солісти-виконавці музично-педагогічних факультетів брали активну участь у концертних заходах, що їх проводили для *учасників науково-практичних конференцій.* Одним із напрямів популяризації творчих досягнень художніх колективів, ансамблів та окремих виконавців музично-педагогічних факультетів стали *засоби масової інформації.* Виникали *клуби шанувальників музики.* Серед масових форм музично-просвітницької діяльності чільне місце посідав *«Тиждень музики для дітей та юнацтва»*, який проводили в різних регіонах України в дні весняних канікул школярів.

У 80-их роках хорові колективи музично-педагогічних факультетів брали активну участь у *святах хорової музики*, які відбувалися в різних культурних й історичних центрах колишнього СРСР. Однією з поширених форм роботи в галузі музично-педагогічної освіти вважали *лекції-концерти та бесіди-концерти.* За період існування музично-педагогічних факультетів на фахових кафедрах формувалися традиції проведення *звітних концертів* викладачів та кращих студентів за наслідками поточного навчального року. Цікавою стала така форма музично-просвітницької діяльності, як *шефські концерти* викладачів та студентів музично-педагогічних факультетів у дитячих будинках, санаторно-лікувальних закладах, будинках малят і для учнів загальноосвітніх шкіл. З'явилася нова форма концертно-виконавської діяльності викладачів та студентів музично-педагогічних факультетів – *афішовані концерти та авторські концерти.* Високий рівень концертно-

виконавської майстерності художніх колективів та солістів-виконавців музично-педагогічних факультетів сприяв тому, що їх почали запрошувати для участі в *музично-просвітницьких заходах, які відбувалися за межами країни*. Репертуар хорових колективів дедалі частіше включав *духовну музику*. Зростала зацікавленість викладачів та студентів церковним співом, який має релігійну та художньо-естетичну цінність.

У 90-их роках ХХ століття викладачі та студенти музично-педагогічних факультетів брали активну участь у *святкових концертах, приурочених презентації ВНЗ, факультетів, художніх колективів*. Дедалі більшого поширення набули *тематичні концерти*, які пов'язувалися з проведенням культурно-мистецьких заходів, присвячених відомим постатям в історії української музики та української літератури. Історія розвитку інструментальної музики засвідчує підвищений інтерес до *фортепіанних концертів*.

На межі ХХ–ХХІ століть з'являються нові форми концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності, зокрема, *концерти, присвячені презентації ВНЗ, факультетів, художніх колективів, свята хорової та духовної музики*. На них виступали кращі художні колективи та солісти-виконавці, в репертуарі яких були твори світської та духовної музики. На базі інститутів мистецтв, музично-педагогічних, музичних та мистецьких факультетів працювали високопрофесійні художні колективи, які презентували своє мистецтво на міжнародному рівні, пропагували українську музичну культуру, сприяли створенню творчих проектів між навчальними закладами країн світу, переконливо демонстрували рівень національної хорової, вокальної та інструментальної шкіл, розвиток музично-педагогічної освіти в Україні.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КІРОВОГРАДСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

Схвалено кафедрою

Протокол № ____ від
«__» _____ 2016 р.

Завідувач кафедри

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС КУРСУ

«Музично-педагогічна освіта України»

для студентів денної форми навчання мистецького факультету
укладена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра
напряму підготовки 01 Освіта. 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

*Навчально-методичний комплекс розробив доктор педагогічних наук,
професор Черкасов В.Ф.*

Кропивницький – 2016

Навчально-методичний комплекс курсу. – Музично-педагогічна освіта України. Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. – 2016. – 75 с.

Розробник: Черкасов В.Ф. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музично-теоретичних та інструментальних дисциплін

Рецензенти:

О.М. Отич – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи, завідувач відділу педагогічної естетики та етики Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України;
Г.М. Падалка – доктор педагогічних наук, професор Київського національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова;
А.А. Марушкевич – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Затверджено методичною радою мистецького факультету Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, мистецький факультет.

Протокол № ____ від _____ 2016 р.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА УКРАЇНИ»

1. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА УКРАЇНИ»

Курс: підготовка магістрів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів, відповідних ECTS: 3 (нац. кредитів: 2) Модулів за видами роботи: 6 Змістових модулів: 6 Загальна кількість годин: 90 Тижневих годин: 2	Шифр та назва напрямку: 01 Освіта. Шифр та назва спеціальності: 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) Спеціалізації: Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Обов'язковий Рік підготовки: 6 Семестр: 12 Лекції: 10 годин Семінарські заняття: 10 годин Практичні заняття: 0 годин Самостійна робота: 60 годин Вид контролю: екзамен

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступ. Головною метою професійного зростання майбутнього педагога-музиканта в процесі його підготовки на рівні магістратури, є не тільки поглиблене оволодіння певною сукупністю знань, навичок, умінь, що передбачені кваліфікаційною характеристикою фахівця такого рівня, а й його особистісне професійне самовизначення, активна життєва позиція щодо професійного самовдосконалення, готовність до самореалізації в багатоаспектній музично-педагогічній діяльності.

Мета викладання дисципліни – формування всебічно підготовленого спеціаліста для вищої школи здібного на високому рівні організувати та проводити науково-дослідну, педагогічну, методичну та виховну роботу, сприяти професійно-педагогічному становленню майбутніх учителів.

Завдання вивчення дисципліни:

- розвинути у студентів інтерес і любов до вивчення історіографії музично-педагогічної освіти;
- забезпечити необхідною системою знань з історії становлення і розвитку вітчизняної музично-педагогічної освіти, формування вмій та навичок ефективного використання та запровадження творчого досвіду попередніх поколінь у сучасному вищому навчальному закладі;
- вивчати нові досягнення викладачів фахових кафедр та передовий педагогічний досвід організації системи музично-педагогічної освіти, впроваджувати кращий з них у навчально-виховний процес;
- набути навичок самоосвіти для підготовки дипломних та магістерських проектів, інших творчих завдань.

Перелік дисциплін, засвоєння яких необхідно студентам для вивчення курсу:

музична педагогіка, теорія і методика музичної освіти, педагогіка, психологія, філософія, історія музики, диригування, вокальний клас, хоровий

клас, хорове аранжування, аналіз музичної форми, гармонія, поліфонія, шкільний пісенний репертуар, основний музичний інструмент, додатковий інструмент, основи наукових досліджень.

3. НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

1. Теоретичні та методологічні основи музично-педагогічної освіти

Результати зіставлення фрагментарного аналізу досліджуваного феномена дають змогу інтерпретувати поняття «музично-педагогічна освіта» як процес і результат підготовки на музично-педагогічних факультетах особистості майбутнього вчителя, котрий володіє сучасними педагогічними технологіями, загальнонауковими, психолого-педагогічними та спеціальними знаннями, вміннями і навичками, які дають змогу реалізувати свій творчий потенціал засобами педагогічної, науково-дослідної та музично-просвітницької діяльності з метою формування духовної культури молоді на основі ціннісних орієнтирів, набутих суспільством. Закономірності розвитку музично-педагогічної освіти розкриваються в таких положеннях: спрямованість на вирішення мети і завдань; демократизація основних напрямів, форм і методів роботи; науковий підхід до організації музично-педагогічної освіти; ідеологічна спрямованість і вплив національного компонента на характер музично-педагогічної освіти; управління музично-педагогічною освітою; взаємозв'язок з органами народної освіти, ЗНЗ різних типів; взаємозв'язок викладачів фахових кафедр з обласними інститутами післядипломної освіти. У контексті цілісного підходу до проектування змісту освіти розвиток вищої школи й музично-педагогічної галузі пов'язано з такими тенденціями, як: досягнення прискореного темпу розробки музично-педагогічних технологій; формування навичок наукової організації праці; залучення до роботи зі

студентами діячів культури, мистецтва, освіти, вчителів-новаторів; запровадження різних форм стимулювання навчальної, концертно-виконавської й музично-просвітницької роботи, спецкурсів і спецсемініарів, наукових конференцій, фестивалів, конкурсів та олімпіад.

Процес періодизації музично-педагогічної освіти досліджуваного періоду пов'язано з особливостями розвитку вищої та середньої освіти в Україні, формуванням педагогічної думки, тими перетворювальними змінами, які відбувалися у суспільно-політичному житті, свідомості людей та розвитку суспільства. Процедура періодизації дасть змогу пізнати історичний досвід розвитку музично-педагогічної освіти й прогнозувати подальші засоби її удосконалення.

Інтеграція музично-педагогічної освіти до європейського освітнього простору зумовлена наступними тенденціями: оновленням змісту навчальних планів та навчальних програм, диференційованим підходом до організації навчально-виховного процесу, лінгвізацією освітнього процесу, запровадженням дистанційного навчання, приєднання вітчизняної музично-педагогічної освіти до Європейської мережі дослідницьких програм, участю обдарованих студентів у спільних міжнародних проектах, фестивалях, конкурсах й олімпіадах, зміцненням культурно-освітнього простору засобами музично-просвітницької діяльності. Реалізація зазначених положень уможливорює здійснювати підготовку конкурентоспроможних педагогічних працівників, здатних розв'язувати актуальні проблеми розвитку мистецької та музично-педагогічної освіти.

2. Стан науково-педагогічних досліджень розвитку музично-педагогічної думки в Україні

Вивченням закономірностей і тенденцій розвитку вітчизняної музично-педагогічної освіти в різні історичні періоди займалися відомі українські дослідники, а саме: дослідженням історії вітчизняної і західноєвропейської музичної педагогіки присвячені наукові розвідки О.Я.Ростовського, яким запропоновано логічну структуру періодизації музично-педагогічної думки та музично-педагогічної освіти, використання педагогічних систем масового музичного виховання відомих діячів західноєвропейської музичної педагогіки. Наукову цінність становить дослідження процесу становлення і розвитку музичної освіти в Україні та історіографічна періодизація загальної та професійної музичної освіти, починаючи з IX століття запропонована О.Олексюк. Засновником нового напрямку – загальної та мистецької освіти – стала О.Рудницька. Вона узагальнила діяльність провідних навчальних закладів музичної освіти в Україні, починаючи з XVI століття, показала вплив відомих діячів музичної культури на формування традицій в музичній галузі. Комплексний підхід дослідження розвитку музичної освіти в першій половині XIX століття допоміг К.Шамаєвій узагальнити художньо-освітні процеси, які впливали на організацію навчання та виховання у привілейованих навчальних закладах, з'ясувати характер освіти, мету та завдання. Динаміку становлення і розвитку змісту, форм і методів музично-естетичного виховання дітей та молоді в масових школах та професійну підготовку в музичних навчальних закладах досліджено О.Михайличенком. Автор з'ясовує роль персоналій у розвитку освітніх процесів, які вплинули на подальше становлення музично-педагогічної думки. В останнє десятиріччя з'явилися дослідження сучасних молодих науковців (О.Ткаченко, В.Кузьмічова, О.Цвігун, Г.Святненко, О.Овчарук, Л.Проців), котрі на основі широкого кола джерельних матеріалів вивчали розвиток музичної освіти та становлення музично-педагогічної думки в різні історичні періоди й різних регіонів України. Комплексний підхід до вивчення закономірностей розвитку музично-педагогічної освіти в Україні спостерігається у дослідженні Т.Танько.

Уперше в історії музично-педагогічної освіти запроваджено системний підхід до проблеми музично-педагогічної підготовки вчителів співів у 20-их – 40-их роках ХХ століття, розглядається зміст факультативної підготовки вчителів музики і співів з подвійною спеціальністю, початковий етап становлення музично-педагогічних факультетів та підготовка кваліфікованих вчителів музики і співів у педагогічних інститутах.

Аналіз наукових досліджень дає змогу узагальнити розвиток музичної освіти, динаміку становлення змісту, форм і методів музичного виховання і професійну підготовку фахівців у музичних навчальних закладах на різних етапах історичного розвитку. Це уможлиблює глибше усвідомити витoki музично-педагогічної освіти й дослідити якісні зміни, які відбувалися в другій половині ХХ – початку ХХІ століття.

3. Провідні тенденції розвитку музично-педагогічної освіти в контексті інтеграції до європейського освітнього простору

На межі двох тисячоліть вітчизняні науковці В.Андрущенко, Я.Болюбаш, В.Журавський, М.Згуровський, В.Кремень, В.Луговий, В.Ніколаєнко, М.Степко досліджують процес інтеграції вищої освіти України до європейського освітнього простору, євроінтеграцію України як чинник соціально-економічного розвитку держави, роль освіти в розвитку партнерства України з іншими державами. І.Бабин, В.Грубінко, В.Шинкарук обґрунтовують роль Болонського процесу як засобу інтеграції й демократизації вищої освіти країн Європи; основні підходи та етапи, засади та принципи формування зони європейської вищої освіти; принципи, шляхи й засоби адаптації європейської системи вищої освіти у вищу освіту України; запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищу освіту України.

Модернізацію мистецької освіти в контексті європейських вимог досліджують Т.Рейзенкінд, О.Ростовський, Л.Масол, О.Олексюк, Г.Падалка,

О.Щолокова. Науковцями обґрунтовані теоретико-методологічні засади загальної мистецької та музично-педагогічної освіти, дидактичні принципи музично-педагогічного процесу й форми його організації, відповідно до освітньо-кваліфікаційних рівнів укладено навчальні програми з музично-теоретичних і фахових дисциплін, опубліковані підручники та навчально-методичні посібники з теорії і методики викладання мистецьких дисциплін.

У 80-их роках ХХ століття було створено міждержавне співтовариство – Європейський Союз, метою якого стала інтеграція в економічній, соціальній, технічній, екологічній, культурній та освітній сферах. Інтеграція є однією з провідних тенденцій світового цивілізаційного розвитку, що прискорюється науково-технічним прогресом, поліпшенням інформаційного обміну, усвідомленням необхідності спільного вирішення глобальних проблем сучасності. Інтеграцію науковці розглядають як процес відновлення, момент розвитку, який полягає в поєднанні розрізненого в ціле. Основними категоріями інтеграції в педагогіці є: інтеграція змісту освіти, інтегроване навчання, інтегровані курси та інтегровані уроки.

У музично-педагогічній освіті інтеграція класифікується за внутрішніми та зовнішніми показниками. Внутрішня інтеграція зумовлена інформаційним обміном знань, умінь і навичок з психолого-педагогічних та фахових дисциплін. Зовнішня інтеграція передбачає взаємозв'язок інститутів мистецтв, музично-педагогічних, мистецьких та музичних факультетів різних регіонів України в об'єднанні спільних зусиль для вдосконалення теоретичної та практичної підготовки майбутніх учителів музики. Важливою умовою інтеграції музично-педагогічної освіти до європейського освітнього простору є об'єднання загальноєвропейської освітньої системи в єдине цілісне, консолідація освітнього простору через злиття національних культур, спрямованих на протидію деструктивним зовнішнім і внутрішнім чинникам.

На основі теоретичного аналізу та практичного досвіду нами виділені основні тенденції інтеграції музично-педагогічної освіти України до

європейського освітнього простору, суть яких полягає у таких положеннях: оновлення змісту навчальних планів та навчальних програм; диференційований підхід у навчанні; лінгвізація освітнього простору; запровадження дистанційного навчання; приєднання до Європейської мережі дослідницьких програм; участь обдарованих студентів у спільних міжнародних проектах, фестивалях, конкурсах і олімпіадах; зміцнення культурно-освітнього простору засобами музично-просвітницької діяльності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

1. Історичні передумови становлення музичної освіти

Музична освіта в епоху Середньовіччя та Відродження розвивалася на лоні релігії. В її основі був хоровий спів, спрямований на розвиток творчих здібностей особистості, музичного слуху й голосу. Основи музичного виховання закладено в період, коли центром освіти в Україні стає Києво-Могилянська академія. М.Березовський, Д.Бортнянський, Г.Сковорода створюють навчальні посібники з хорового співу, відбувається становлення професійної музичної освіти. Наприкінці ХІХ – початку ХХ століття з'являються спеціальні навчальні заклади, короткострокові курси, які здійснювали підготовку вчителів музики і співів для народних шкіл. Увага зосереджується на проблемі творчого розвитку особистості. У 30-их роках відкриваються інструктивно-педагогічні факультети, розробляються навчальні плани та програми підготовки музично-педагогічних працівників. Новий етап підготовки вчителів музики і співів на мовних факультетах педагогічних інститутів розпочинається з 1957 року.

2. Заснування музично-педагогічних факультетів у 60-их роках

Перші вечірні відділення музично-педагогічних факультетів було відкрито згідно з наказом Міністерства освіти УРСР в педагогічних інститутах Києва, Дрогобича, Луганська та засновано музично-педагогічний факультет на базі педагогічного інституту в м. Запоріжжі. На новостворених музично-педагогічних факультетах формувався контингент викладачів і студентів, було відкрито кафедри музики і співів, почали працювати предметно-методичні комісії. З 1964 по 1966 роки було відкрито нові факультети при педагогічних інститутах Ніжина, Івано-Франківська, Одеси, Вінниці, Кіровограда, Кривого Рога, Кам'янець-Подільська. Створення їх відповідало вимогам середньої школи щодо забезпечення її вчителями музики і співів. Викладачі музично-педагогічних факультетів працювали вчителями музики і співів, допомагали в організації позакласної роботи, засобами самоосвіти підвищували власну методичну підготовку, вивчали стан музично-естетичного виховання учнів восьмирічних та середніх шкіл.

Почали налагоджуватися зв'язки з науково-дослідними центрами СРСР. Викладачі фахових кафедр підвищували рівень освіти й самоосвіти, поповнювали психолого-педагогічні знання на науково-методичних семінарах, вели уроки та гурткову роботу в базових школах. У цей період на музично-педагогічних факультетах створюються художні колективи (симфонічні та духові оркестри, оркестри народних інструментів, хорові колективи, вокально-інструментальні ансамблі), які стали лабораторією формування професійної майстерності майбутніх учителів. Ці колективи очолювали талановиті педагоги й музиканти, колишні випускники.

3. Тенденції розвитку музично-педагогічної освіти у 70-их роках

У 70-х роках музично-педагогічні відділення перетворилися в самостійні музично-педагогічні факультети, відбулася реорганізація фахових кафедр. Кадровий потенціал поповнювався викладачами консерваторій, колишніми випускниками. У музично-педагогічну освіту приходило все більше професіоналів, викладачів з науковими ступенями й званнями. Координуюча роль в організації навчально-виховного процесу належала радам факультетів, викладачі фахових кафедр проводили відкриті заняття, виїзні засідання кафедр у базових школах, підтримували творчі зв'язки з колишніми випускниками, постійно працювали з учителями-стажистами.

Характерною особливістю досліджуваного періоду стало розширення творчих взаємозв'язків між факультетами різних інститутів та науково-дослідних установ. Діяла програма роботи з обдарованою молоддю (студенти виконували власні твори, робили обробки, перекладали оригінальні твори). Викладачі та студенти брали активну участь в експериментальній роботі з адаптації програми «Музика», запровадженні нових концепцій і педагогічних технологій. Чільне місце в професійно-педагогічному становленні майбутніх учителів відводилося самостійній роботі. На базі Київського державного педагогічного інституту ім. О.Горького було започатковано факультет підвищення кваліфікації викладачів середніх та вищих навчальних закладів СРСР, колективи фахових кафедр співпрацювали з обласними інститутами вдосконалення вчителів, новою формою професійної підготовки стали факультети громадських професій. Викладачі музично-педагогічних факультетів проводили профорієнтаційну роботу серед учнів загальноосвітніх шкіл, почали діяти факультети майбутнього вчителя і підготовчі курси.

4. Основні напрями реорганізації та перебудови музично-педагогічної освіти у 80-их роках

У 80-ті роки музично-педагогічна освіта набула ознаки стабільної системи. Удосконалення професійно-педагогічної підготовки студентів на музично-педагогічних факультетах здійснювалося з використанням нових методик і більш досконалих технологій навчання. Основна увага викладачів зосереджувалася на розвитку творчих здібностей студентів, формуванні їхньої педагогічної майстерності. Підвищенню якості підготовки спеціалістів сприяло проходження студентами суспільно-педагогічної, виконавської та педагогічної практик. Викладачі фахових кафедр плідно працювали в створених на базі факультетів школах-лабораторіях. У світлі вимог перебудови вищої школи та в контексті вдосконалення навчально-виховного процесу на музично-педагогічних факультетах відбувалися якісні зміни, зокрема, було введено нові спеціальності, сформовано систему безперервної освіти, почали створювати навчально-методичні комплекси. Велися пошуки інноваційних форм роботи в навчально-виховній, концертно-виконавській і музично-просвітницькій діяльності. Викладачі та студенти музично-педагогічних факультетів надавали методичну й практичну допомогу вчителям музики загальноосвітніх шкіл із впровадження нової програми «Музика», розробленої Д.Кабалевським.

Відродженню національної культури й духовності сприяла поява нових концепцій культурологічного спрямування, активне впровадження нових педагогічних теорій і технологій. Демократизація дала можливість викладачам фахових кафедр упроваджувати в педагогічний процес власні методики, інноваційні форми навчання. Новоутворенням досліджуваного періоду стало створення двох фахових опорних кафедр.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА НА МЕЖІ XX – XXI СТОЛІТЬ

1. Провідні тенденції підготовки вчителів музики у 90-их роках

Набуття Україною незалежності сприяло збільшенню кількості музично-педагогічних факультетів. Спостерігається тенденція у зміні їхніх назв (музичний, мистецький, естетичного виховання) та в запровадженні нових подвійних спеціальностей (художня культура, хореографія, ансамблева гра тощо). Незважаючи на зміни в суспільно-політичному житті, скороченні штату й фінансування відбувається оновлення змісту музично-педагогічної освіти, науковці розробляють нові навчальні плани, проводиться акредитація ВНЗ і спеціальностей, упроваджується багатоступенева освітньо-професійна підготовка. Оновлення змісту освіти розширило можливості набуття студентами спеціалізації (диригування, основний музичний інструмент, естрадний та академічний спів). На базі факультетів надалі працюють творчі лабораторії, діяльність яких сприяла розвитку науково-дослідної діяльності, формуванню музично-педагогічної думки. У їхній роботі брали участь обдаровані студенти, які навчалися за індивідуальним планом. Викладачі фахових кафедр брали активну участь у розробці нових інформаційних технологій при вивченні музично-теоретичних дисциплін та запровадженні інноваційних методів навчання. Активно впроваджується програмове навчання (історія музики, гармонія, поліфонія, аналіз музичної форми), інтегративний підхід при вивченні вокально-хорових дисциплін, гармонії, сольфеджіо, використовуються сучасні електромозичні інструменти.

Музично-педагогічна освіта України рішуче рухалася в Європейський освітній простір. Міністерство освіти і науки України розпочало державну акредитацію спеціальностей і навчальних закладів. Фахові кафедри розробляли галузеві стандарти вищої освіти зі спеціальності «Музика», почали впроваджувати багатоступеневу систему навчання. У 90-их роках ХХ століття активно розвивалося міжнародне співробітництво викладачів фахових кафедр з культурними центрами й навчальними закладами зарубіжних країн завдяки

підготовці іноземних студентів, стажуванню, участі в міжнародних конкурсах, спільних науково-практичних семінарах, проведенню майстер-класів і творчих зустрічей, створенню колективних проектів на основі міжнародних програм.

2. Музично-педагогічна освіта нового тисячоліття

На початку XXI століття завершується процес реорганізації структурних підрозділів (створюються Інститут культури і мистецтв та інститути мистецтв). Розширюється мережа навчальних закладів з підготовки фахівців нової генерації, відкриваються нові спеціальності, почала діяти екстернатура, відбувається скорочення строку навчання для абітурієнтів із середньою спеціальною освітою. Крім того, розробляються галузеві стандарти вищої освіти, нові навчальні плани підготовки бакалаврів, спеціалістів, магістрів, визначаються пріоритети освітньої політики. Провідні фахівці, які входили до навчально-методичних комісій, здійснювали експертну оцінку стандартів вищої освіти, розробляли зміст навчально-методичних комплексів, запроваджували кредитно-модульні системи організації навчального процесу й системи рейтингового оцінювання знань. Уходженню музично-педагогічної освіти України до європейського освітнього простору сприяли міжнародні зв'язки з навчальними, науковими та культурноосвітніми закладами близького й далекого зарубіжжя. Удосконалення спеціальної підготовки викладачів фахових кафедр відбувалося через упровадження нових форм роботи (круглі столи, майстер-класи, обмін концертними програмами).

Характерними особливостями професійно-педагогічної підготовки вчителів музики досліджуваного періоду стало вдосконалення системи навчально-виховної роботи, впровадження нових технологій та інтерактивних методів навчання. Викладачі фахових дисциплін посилили українознавчу підготовку, використовували нові інформаційні технології у навчанні, впроваджували творчі завдання у навчання гри на музичних інструментах,

цикли звукових дидактичних матеріалів з вивчення історії музики, нові методики розвитку музичної пам'яті, дбали про формування індивідуального виконавського стилю. Не забували вони і про музичні колекції, диференціацію в процесі фахової підготовки, систему К.Станіславського, театралізацію пісень, творчі завдання з педагогічної майстерності, комплексне виконання тематичних програм, комп'ютерні програми хорових та інструментальних партитур, релятивну систему, програмове навчання під час вивчення музично-теоретичних дисциплін, поліінструментальну підготовку. Фундаменталізація музично-педагогічної освіти відбулася завдяки використанню як сталих, так і нових форм співпраці із загальноосвітніми навчальними закладами. Продовжували діяти науково-методичні семінари, викладачі фахових кафедр співпрацювали з учителями музики, готували спільні методичні розробки, проводили науково-практичні конференції, узагальнювали досвід учителів-новаторів. Упроваджуючи ідею навчально-методичних комплексів, надавали методичну допомогу педагогам дитячих музичних шкіл, шкіл мистецтв, художнім школам, ліцеям і гімназіям, вивчали стан викладання мистецьких дисциплін.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

ЗМІСТ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

1. Зіставний аналіз навчальних планів з підготовки вчителів музики

У зв'язку з реформуванням та перебудовою музично-педагогічної галузі вдосконалювалася професійно-педагогічна підготовка вчителів музики. Вона включала: збільшення терміну навчання від чотирьох до п'яти років; уведення за пропозиціями фахових кафедр нових курсів і практикумів; якісні зміни у переліку дисциплін, що їх виносили на державний екзамен; запровадження

нової концепції вивчення психолого-педагогічних дисциплін. Крім того, передбачалося: збільшення кількості годин на викладання фахових дисциплін для студентів, які отримували додаткову спеціалізацію; введення спецкурсів і спецсемініарів за вибором; запровадження методик викладання фахових дисциплін у педагогічних училищах; підготовка та захист дипломних робіт; збільшення кількості годин на всі види практик; уведення споріднених спеціальностей.

Порівняльна характеристика навчальних планів 1963 – 1989 років, за якими здійснювалася підготовка вчителів музики і співів, а з 1980 року вчителів музики на музично-педагогічних факультетах, дає підстави стверджувати, що у зв'язку з реформуванням та перебудовою музично-педагогічної освіти відбувалося вдосконалення професійно-педагогічної підготовки вчителів музики за рахунок: збільшення строку навчання від чотирьох до п'яти років; уведення нових курсів та практикумів за пропозиціями фахових кафедр; якісних змін у переліку дисциплін, які виносилися на державний екзамен; запровадження нової концепції вивчення психолого-педагогічних дисциплін; збільшення кількості годин з викладання фахових дисциплін для студентів, які набували додаткову спеціалізацію; уведення спецкурсів та спецсемініарів за вибором; запровадження методик викладання фахових дисциплін у педагогічних училищах; уведення підготовки та захисту дипломних робіт; збільшення кількості годин на всі види практик; уведення двопрофільних спеціальностей; збільшення кількості годин на вивчення фахових дисциплін; збалансованість навчального плану 1989 року, посилення психолого-педагогічної та спеціальної підготовки; оновлення змісту навчального плану 1991 року у зв'язку з уведенням національної концепції педагогічної освіти.

З проголошенням Україною незалежності, розробкою та запровадженням національної концепції педагогічної освіти, оновлювався зміст навчальних планів. Порівняльна характеристика навчальних планів 1991 – 2005 років свідчить, що зміни здійснювалися залежно від: уведення нових подвійних

спеціальностей, що відповідали розвитку музично-педагогічної та мистецької освіти. Навчальні плани розробляли провідні науковці фахових кафедр кожного навчального закладу за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «спеціаліст», «магістр», їх затверджували до введення галузевих стандартів вищої освіти.

Значна частина керівників різного рівня структурних підрозділів та викладачів фахових кафедр, підтримуючи сталі традиції вітчизняної музично-педагогічної освіти, зберегли основні підходи до визначення змісту професійно-педагогічної підготовки викладачів музичного мистецтва для ЗНЗ та спеціальної й науково-предметної частини підготовки магістрів педагогічної освіти. Відповідаючи вимогам та потребам часу, навчальні плани ВНЗ містили необхідну кількість дисциплін професійно-орієнтованої, спеціальної й науково-предметної підготовки та повний обсяг годин, необхідних для професійно-педагогічного становлення фахівців з музично-педагогічної освіти.

2. Порівняльна характеристика навчальних програм з фахових дисциплін

Із заснуванням перших музично-педагогічних факультетів викладачами фахових кафедр почалася розробка навчальних програм із спеціальних дисциплін, які були розраховані на студентів з різним рівнем довузівської підготовки й будувалися за такими принципами: науковість; системність та послідовність; цілісність; взаємозв'язок з іншими навчальними дисциплінами; наявність пояснювальної записки; формулювання мети й завдань, вимог до підготовки вчителя, методичних рекомендацій щодо організації занять; наявність тематичного плану та розподілу годин на кожну тему; планування годин на лекційні, семінарські та лабораторні заняття; чітка структура й розподіл матеріалу за навчальними семестрами; наявність орієнтовних програм заліків та екзаменів; виділення тематики для самостійного опрацювання;

наявність репертуарних списків, до яких уходять твори композиторів різних епох, стилів і творчих напрямків, народні, класичні та сучасні твори; урахування специфіки індивідуальної роботи в шкільних гуртках та студіях; спрямованість на організацію навчально-виховного процесу в загальноосвітніх школах та педагогічних училищах.

У створенні навчальних програм з фахових дисциплін брали участь провідні викладачі музично-педагогічних факультетів. У процесі набуття досвіду підготовки вчителів музики і співів на музично-педагогічних факультетах удосконалювалися вимоги до їхньої фахової підготовки. Постала необхідність коригування змісту програм з фахових дисциплін (інструментальних, вокально-хорових, музично-теоретичних). Було створено навчальні програми, за якими працювали усі музично-педагогічні факультети колишнього Радянського Союзу.

У процесі набуття досвіду підготовки вчителів музики і співів на музично-педагогічних факультетах удосконалювалися вимоги до їхньої фахової підготовки. Набуття Україною незалежності кардинально змінило ситуацію і підходи до укладання навчальних програм. 1991 року комісією з музичного виховання науково-методичної ради Міністерства освіти України було затверджено та рекомендовано до друку програми з фахових дисциплін, авторами яких були відомі науковці та викладачі музично-педагогічних факультетів ВНЗ. До цього часу не існували робочі програми з основного музичного інструмента, з історії музики, з теорії музики та гармонії, зі сольфеджіо, які б враховували особливості національної культури. Робочі програми необхідно було укласти відповідно до розбудови національної системи освіти, збагативши їх творами українських композиторів та українською народною музикою. Суттєвою вадою вважається також те, що викладачі ще мало уваги приділяли популяризації творів українських композиторів-класиків та сучасних авторів. Відтак, хорові, інструментальні, вокальні твори В.Барвінського, К.Данькевича, В.Косенка, М.Лисенка,

С.Людкевича, Б.Лятошинського, Л.Ревуцького, М.Скорика, Є.Станковича, Я.Степового, А.Штогаренка та інших композиторів, як і композиторів нової генерації, було введено до програм та навчального процесу на музично-педагогічних факультетах, а також до програм загальноосвітніх шкіл та художніх колективів.

На межі двох тисячоліть традиційна система організації навчально-виховного процесу у ВНЗ зазнає суттєвих змін. У зв'язку із упровадженням Європейської системи трансферу й накопичення кредитів (ECTS) викладачі фахових кафедр послуговувалися новітніми технологіями, укладали навчальні програми за вимогами кредитно-модульної системи. До кожної програми було розроблено структуру залікового кредиту, де відповідно до навчальних семестрів містилася тематика змістовних модулів, кількість годин, передбачених на аудиторні та практичні заняття і самостійну роботу студентів. Кожен семестр мав певну кількість змістовних модулів. Навчальний матеріал змістовного модуля розосереджувався відповідно до визначених тем.

Програми з фахових дисциплін, розроблені викладачами інститутів мистецтв, музичних, музично-педагогічних і мистецьких факультетів, структуровано відповідно до діючих навчальних планів. У них чітко визначено кількість годин і види роботи для самостійного опрацювання та для опрацювання в період консультацій. У програмах знайшла відображення модернізація змісту музично-педагогічної освіти, яка відбувалася згідно з вимогами проекту стандартів вищої освіти за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавр, спеціаліст, магістр.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V

РОЗВИТОК МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ

1. Науковий аналіз розвитку музично-педагогічної думки

Формування музично-педагогічної думки в 60-их – 80-их роках ХХ століття зосереджувалося навколо основних проблем музичної педагогіки та методики музичного виховання і розвивалося в наступних напрямках: дослідження проблем музично-естетичного та морально-естетичного виховання школярів (Т.Цвелих); вокально-хорове виховання учнів молодших та середніх класів (О.Раввінов); урок та позакласні форми організації навчально-виховного процесу (Л.Хлебникова); створення посібників з методики навчання співів (Л.Височинська, В.Уманець, О.Пастушенко, Р.Скалецький, Л.Кузнецова, Л.Хлебникова); дослідження вітчизняними науковцями проблем теорії, методики й практики музично-естетичного виховання у школі та підготовки вчителів музики і співів на музично-педагогічних факультетах на сторінках серії збірників «Музика в школі».

Це період становлення нових концепцій, зокрема, хорового співу із застосуванням релятивної системи (З.Жофчак), естетичного виховання школярів засобами музики (Л.Хлебникова), оцінювальної діяльності учнів у галузі музичного мистецтва (Л.Коваль), формування світоглядних позицій майбутніх учителів (Г.Падалка), музичного сприймання школярів (О.Ростовський).

Набуття Україною незалежності сколихнуло свідомість багатьох прогресивних діячів музично-педагогічної освіти. Музично-педагогічна думка цього періоду розвивалася у двох напрямках: перший пов'язано із впровадженням у практику роботи загальноосвітньої школи концепції музично-естетичного виховання школярів, розробленої Д.Кабалевським та адаптованої О.Ростовським і Л.Хлебниковою; другий – це розробка та експериментальна перевірка шкільної програми «Мистецтво», створеної співробітниками лабораторії естетичного виховання під керівництвом Л.Масол.

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття музично-педагогічна думка формувалася під впливом концепції національного виховання, зорієнтованої на вдосконалення системи художньо-естетичного виховання школярів і розробку методологічних засад і змісту мистецької освіти. О.Рудницькою створено нову концепцію викладання мистецьких дисциплін. З'являються підручники з методики музичного виховання та музичної педагогіки, написані українською мовою (І.Гадалова, О.Олексюк, Г.Падалка, Е.Печерська, О.Ростовський, О.Щолокова), створені на основі концепції національного виховання, з чітко сформульованими принципами та закономірностями музичного навчання й виховання та методикою викладання світової художньої культури.

Музично-педагогічна думка розвивалася в двох напрямках: дослідження питань музично-естетичного виховання школярів; розвиток і запровадження концепції мистецької освіти. Українські учені на межі двох тисячоліть зробили значний крок вперед у розвитку музично-педагогічної думки в Україні, характерними ознаками якої була професійно-педагогічна підготовка студентів ВНЗ до викладання музики та художньо-естетичне виховання молоді засобами музичного мистецтва. Було створено низку науково-педагогічних концепцій, авторами яких стали: Б.Брилін, В.Бутенко, Н.Гуральник, О.Дем'янчук, В.Дряпіка, Л.Масол, О.Михайличенко, Г.Ніколаї, О.Олексюк, В.Орлов, О.Отич, Г.Падалка, Т.Рейзенкінд, О.Ростовський, О.Рудницька, Л.Коваль, В.Черкасов, О.Шевнюк, О.Щолокова,

2. Науково-дослідна діяльність викладачів музично-педагогічних факультетів

В історії розвитку вітчизняної музично-педагогічної думки другої половини ХХ століття з'являється новий напрям наукових досліджень, пов'язаний з підготовкою учителів музики і співів для середніх шкіл у вищих навчальних закладах. Тут ще не було ні достатнього досвіду, ні традицій, ні

фундаментальних теоретичних розробок, пов'язаних з їхньою професійно-педагогічною підготовкою. У 60-ті роки на новоутворених кафедрах музично-педагогічних факультетів почали працювати науково-методичні семінари, основна мета яких полягала в тому, щоб навчити викладачів фахових дисциплін основам науково-дослідної роботи, методології та організації педагогічного дослідження.

Варто зазначити, що, крім наукових досліджень з проблематики вдосконалення навчально-виховного процесу з музичного виховання, у середніх школах викладачі кафедр займалися розробкою навчальних програм з фахових дисциплін, укладанням хрестоматій та посібників для студентів вищих та середніх навчальних закладів. Викладачі, які працювали з оркестровими колективами, займалися оркеструванням та перекладом творів для певного складу оркестрових колективів.

Викладачі працювали над створенням методичних посібників для студентів музично-педагогічних факультетів та вчителів музики загальноосвітніх шкіл, здійснювали обробки народних пісень для різного складу хорових колективів, готували оркестровки інструментальних та вокальних творів для оркестрових колективів. Формування музично-педагогічної думки проходило в процесі обговорення актуальних проблем науковцями на всесоюзних, міжрегіональних та міжвузівських науково-практичних конференцій.

Науковці продовжували пошуки нових форм та методів удосконалення системи музичного виховання та навчання в загальноосвітній школі. Була доведена можливість та доцільність впровадження у структуру уроку різних видів музикування, розроблені творчі завдання з вокальної, ритмічної та інструментальної імпровізації. На практичних заняттях з методики музичного виховання в студентів старших курсів формували вміння та навички самостійної, пізнавальної діяльності з використання та підбору різних видів акомпанименту. Колективи фахових кафедр здійснювали наукові дослідження,

пов'язані з проведенням експериментальної роботи з адаптації шкільної програми «Музика», розробленої під керівництвом Д.Б.Кабалевського.

Новий напрям розвитку музично-педагогічної думки був пов'язаний з вивченням впливу вокально-інструментальних ансамблів на формування музичної культури молоді. У розвитку музично-педагогічної думки 90-х років важливе місце відігравали наукові конференції, які проводилися різними ВНЗ та розв'язували важливі проблеми музичної педагогіки. Учасники зібрань розробляли перспективні напрями розвитку музично-педагогічної освіти, теорії і практики музичного виховання.

Виважений підхід до розвитку музично-педагогічної думки в Україні у 90-ті роки дає підстави стверджувати, що науковці музично-педагогічних факультетів педагогічних університетів: а) розробляли комплексну тематику та виконували індивідуальні дослідження з різних напрямів музичної педагогіки й методики музичного виховання; б) брали участь у міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях; в) готували та публікували навчальні програми і навчальні посібники українською мовою; г) розробляли зміст навчальних посібників з використання українських народних інструментів; д) обробляли українські народні пісні, писали оригінальні твори для вокальних ансамблів, хорів та оркестрів, музику для дітей. Їхній досвід став невичерпним джерелом у формуванні національної системи музично-педагогічної освіти у незалежній українській державі.

На межі двох тисячоліть формування музично-педагогічної думки в Україні відбувалося під впливом національної концепції мистецької освіти та реформування змісту, форм і методів художньо-естетичного виховання молоді; нових навчальних програм, посібників та репертуарних збірників відповідно до національної доктрини розвитку педагогічної галузі. На формування музично-педагогічної думки впливали видання нових підручників з вивчення «Мистецтва» в ЗНЗ; монографічні дослідження про творчість українських композиторів та діячів музичного мистецтва; виступи українських дослідників

на міжнародних та всеукраїнських конгресах та наукових конференціях різних рівнів; участь у міжнародних та вітчизняних наукових проектах.

На розвиток музично-педагогічної думки початку ХХІ століття впливали прийняті Урядом України програми, національна доктрина розвитку освіти України та основні напрями реформування музично-педагогічної освіти, організація навчально-виховного процесу на основі новітніх технологій, наукові й технологічні досягнення, формування та розвиток навчально-науково-виробничих комплексів ступеневої підготовки фахівців. Науковці музично-педагогічних факультетів педагогічних інститутів, розробляючи комплексну тематику та проводячи індивідуальні дослідження у різних напрямках музичної педагогіки та методики музичного виховання, відіграли значну роль у подальшому розвитку музично-педагогічної освіти.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI

ЗМІСТ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ, ТВОРЧОЇ, КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ТА МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Організація науково-дослідної діяльності студентів у наукових гуртках та проблемних групах

У 60-их – 70-их роках на музично-педагогічних факультетах почали працювати проблемні групи і наукові гуртки, учасники яких вивчали методику роботи з художніми колективами, брали участь у діяльності творчих лабораторій, досліджували проблеми хорознавства, музикознавства, методики музичного виховання. Результати наукових пошуків обговорювалися на регіональних і міжвузівських наукових конференціях. Тематика студентських проблемних груп і наукових гуртків у 80-их роках зосереджувалася навколо таких проблем: адаптація програми з «Музики» Д.Кабалевського для

загальноосвітніх шкіл України; музично-виконавське мистецтво (хорового, вокального та інструментального жанрів); дослідження музичного фольклору за результатами фольклорних експедицій; вивчення питань сучасної музики та її впливу на формування світогляду школярів; музично-естетичне виховання учнів у групах продовженого дня; теоретичні основи композиції, створення студентами творів патріотичного спрямування.

Наукові дослідження на початку 90-их років здійснювалися згідно з новою програмою «Освіта» («Україна ХХІ століття») в галузі освіти, культури та музичної педагогіки. Діяльність СНТ зосереджувалася навколо розробки нових інноваційних музично-педагогічних технологій, вдосконалення чинних програм та запровадження концепції мистецької освіти.

Діяльність студентів у проблемних групах і наукових гуртках відбувалася у двох напрямках: перший – особистісно-діяльнісний, спрямований на розвиток творчих можливостей, на формування режисерських навичок та акторської майстерності; другий – творчо-репродуктивний, у процесі якого формуються дослідницькі уміння та навички у певній сфері діяльності.

Оновлення змісту наукових досліджень на межі ХХ – ХХІ тисячоліть зумовлено тим, що: вивчення фахових проблем відбувалося в контексті гуманізації музично-педагогічної освіти; у наукових дослідженнях студентів знайшли підтвердження прогресивні ідеї педагогів-новаторів Ш.Амонашвілі, Д.Кабалевського, В.Шаталова, М.Щетініна; з'явилися наукові дослідження з розвитку музично-творчих здібностей школярів засобами дитячого театру, клубу юних аматорів музики, «Тижня музики», «Школи мистецтв». Студенти створювали кінофрагменти до музичних творів, досліджували проблеми музичної фольклористики й основ музично-творчої імпровізації; проблеми мистецтвознавства, розвитку музичної культури різних регіонів України.

Цілеспрямована пошукова робота членів студентських наукових гуртків на початку ХХІ століття дала змогу студентам вирішувати складні питання

реформування та перспектив подальшої розбудови музично-педагогічної та мистецької освіти в Україні.

З підписанням Україною Болонської декларації у ВНЗ розпочався процес підготовки магістрів. Результати науково-дослідної діяльності магістранти обґрунтовували в наукових дослідженнях. Науково-дослідна діяльність магістрантів сприяла: по-перше, набуттю досвіду самостійної роботи з науково-методичною літературою і досвіду розробки програми дослідження. Вона передбачала визначення проблеми, мети, завдань, методів їхнього розв'язання; ознайомлення з методологією дослідження, системою принципів, форм і засобів дослідницької діяльності; а також ознайомлення та використання загальних та спеціальних методів наукового пізнання. По-друге, давала змогу оволодіти методикою обробки отриманих результатів; набути знань з оформлення результатів дослідження в наукові реферати, доповіді, курсові роботи.

2. Аналіз результативності участі студентів у фестивалях, конкурсах і олімпіадах

У ВНЗ творчого спрямування найбільш поширеною формою роботи, у процесі якої відточується професійна майстерність виконавців та педагогів-музикантів, формуються нові напрями музичного виховання молоді, створюються педагогічні концепції, народжуються музично-освітні технології та методики, формується й набували подальшого розвитку музично-педагогічна думка та художньо-творча діяльність, є участь студентів у всесоюзних, всеукраїнських, регіональних та факультетських фестивалях, конкурсах та олімпіадах. За змістом це були тематичні й монографічні фестивалі, а також фестивалі виконавського мистецтва.

Найбільш обдаровані студенти музично-педагогічних факультетів брали участь у міжнародних фестивалях та фестивалях-конкурсах, які проводилися в

України та за її межами. Фестивалі за змістом і тривалістю проведення класифікуються як: монографічні (присвячені творчості композитора або виконавця); тематичні (присвячені певному музичному жанру або стилістичному напрямку); виконавського мистецтва (фортепіанної музики, акордеоністів і баяністів, народних інструментів, самодіяльних колективів і т.д.)

Викладачі та студенти музично-педагогічних факультетів брали активну участь у різних за змістом та спрямованістю міжнародних фестивалів та фестивалів-конкурсах; художні колективи та окремі виконавці музично-педагогічних факультетів брали участь у Всесоюзних фестивалів самодіяльної художньої творчості, присвячених історичним подіям у житті суспільства; організаторами республіканських міжвузівських музичних фестивалів-конкурсів, які сприяли розвитку культурних і творчих зв'язків між викладачами різних навчальних закладів, були викладачі КДПУ ім. М.П.Драгоманова.

Провідні хорові колективи брали участь у фестивалів хорової та духовної музики, де звучали твори світової хорової літератури, українських композиторів і духовна музика композиторів різних епох. Вшановуючи пам'ять відомих композиторів і виконавців, студентські хорові колективи брали участь у монографічних фестивалів. Обдаровані студенти брали участь у фестивалів фортепіанної музики, де звучали твори слов'янських, західноєвропейських та українських композиторів. Зростав інтерес до українського народного інструмента – бандури. Ансамблі бандуристів були учасниками фестивалів кобзарського мистецтва, які відбувалися за ініціативою викладачів фахових кафедр. Дедалі більше в навчальний процес входила сучасна музика, студенти виступали на фестивалів авторської та бардівської пісні, телевізійних фестивалів-конкурсах естрадної пісні, брали участь у міжвузівських фестивалів-конкурсах інструментальної та вокальної музики.

Перші міжвузівські конкурси, у яких брали участь хорові колективи музично-педагогічних факультетів, були ідейно-патріотичного та

інтернаціонального спрямування. Основна мета цих заходів – ушанування пам'яті відомих українських митців, пропаганда хорового мистецтва. За побудовою і тематичною спрямованістю конкурси класифікуються за характером та змістом програм. Це можуть бути конкурси, присвячені творчості одного композитора або виконавця; конкурси за жанровою спрямованістю; конкурси, присвячені історичним подіям у житті держави; конкурси, присвячені пам'яті державних діячів, діячів мистецтва, літератури та науки.

Починаючи з дня заснування музично-педагогічних факультетів, проводилися міжвузівські конкурси, присвячені творчості відомих українських композиторів, у яких брали участь хорові колективи; у 70-их роках серед студентів музично-педагогічних факультетів проводилися конкурси художніх колективів, ансамблів, солістів-виконавців, присвячені пам'яті державних діячів; КДПУ ім. М.П.Драгоманова був ініціатором проведення конкурсів диригентів та вокалістів; студенти брали участь у конкурсах присвячених політичним подіям у житті суспільства, які мали ідейно-патріотичну та інтернаціональну спрямованість, конкурсах, присвячених Перемозі радянського народу у Великій Вітчизняній війні; 1987 року студенти-піаністи взяли участь у VII Всесоюзному конкурсі піаністів; у 70-их роках хорові колективи музично-педагогічних факультетів брали участь у всесоюзних та республіканських конкурсах хорової та народно-інструментальної музики.

Зі створенням музично-педагогічних факультетів проводилися конкурси хорових колективів, вокалістів, патріотичної пісні, диригентів, піаністів, баяністів, бандуристів, гітаристів, скрипалів, фортепіанних ансамблів, конкурси з виконавської практики, конкурси абітурієнтів.

На початку XXI століття фахові кафедри приділяли велику увагу підготовці студентів до участі в олімпіадах зі спеціальних дисциплін, оскільки вони давали можливість розкрити індивідуальні здібності, створити на

факультетах атмосферу творчого змагання, позитивно впливали на зростання професійної майстерності майбутніх учителів.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 1999 року № 444 на базі ПДПУ ім. К.Ушинського було започатковано Всеукраїнську студентську олімпіаду зі спеціальності «Музичне мистецтво» для студентів музично-педагогічних факультетів ВНЗ III – IV рівнів акредитації. Мета олімпіади полягала у виявленні та підтримці обдарованої студентської молоді, яка через певний час братиме участь у процесі музично-естетичного виховання молодого покоління; у підвищенні рівня виконавської та методичної підготовки майбутніх учителів; стимулюванні творчого пошуку студентів стосовно музичного мистецтва та пропаганді нових педагогічних технологій.

Участь студентів у всесоюзних, всеукраїнських, регіональних, факультетських фестивалях, конкурсах та олімпіадах викликала до творчості наступні покоління молоді, формувала традиції виховання талановитих виконавців, які своєю концертно-виконавською та музично-просвітницькою діяльністю впливали на розбудову національної музично-педагогічної освіти, духовне відродження України.

3. Форми концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності викладачів і студентів

Концертно-виконавська та музично-просвітницька діяльність становить єдиний творчий процес, учасниками якого є викладачі та студенти музично-педагогічних факультетів. За змістом і умовами існування вона характеризується як за внутрішніми так і зовнішніми функціями. До внутрішніх належить професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів, удосконалення виконавських навичок у певних видах музичного мистецтва, набуття досвіду виконавської практики та сценічної майстерності. Зовнішні

функції забезпечуються встановленням зв'язків із соціальними інститутами: філармоніями, ВНЗ, творчими музичними спілками, музичними школами, школами мистецтв, ЗНЗ та соціальним оточенням. До зовнішніх функцій належать також формування високохудожніх музично-естетичних смаків, потреб та вподобань слухачів, ознайомлення з музичними творами світового мистецтва, вітчизняною та сучасною музикою.

У 60-их роках ХХ століття важливою складовою концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності були *всесоюзні огляди художньої самодіяльності*, в яких брали участь художні колективи ВНЗ. Починаючи з 1975 року, викладачі та студенти музично-педагогічних факультетів брали активну участь у *всесоюзних фестивалях художньої творчості*, метою яких була пропаганда радянської ідеології, історичного минулого, багатонаціональних традицій народу, його бойових і трудових звершень, підвищення ідейно-художнього рівня самодіяльного мистецтва.

Одним із напрямів музично-просвітницької діяльності була практична допомога викладачів та студентів музично-педагогічних факультетів в *організації художньої самодіяльності на інших факультетах інституту*. Міністерство освіти СРСР надавало великого значення *обміну досвідом роботи педагогічних і творчих колективів ВНЗ*.

У 70-их роках в Україні почали працювати *народні університети культури*, слухачами яких стали учні середніх та восьмирічних шкіл, працівники освіти, медицини, промисловості та інших галузей. Викладачі фахових кафедр здійснювали музично-просвітницьку діяльність у *восьмирічних, середніх та загальноосвітніх школах*. Для формування світогляду та виховання в студентів і школярів духовної культури було створено *музичні лекторії*. Започатковується нова форма музично-естетичного виховання молоді – *дитяча філармонія*. Викладачі фахових кафедр здійснювали музично-просвітницьку роботу серед учнів ЗНЗ, гімназій та ліцеїв, залучаючи їх до відвідування та участі в *постановці дитячих опер та музичних*

спектаклів. Основною формою концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності викладачів і студентів були концерти, присвячені історичним подіям у житті суспільства. Тематика багатьох концертних і музично-просвітницьких заходів, у яких брали участь викладачі та студенти музично-педагогічних факультетів, була пов'язана з іменами відомих діячів, які зробили вагомий внесок у розвиток культури та мистецтва.

Важливим напрямом музично-просвітницької діяльності досліджуваного періоду були *творчі зустрічі молоді з відомими композиторами й виконавцями*. Художні колективи та солісти-виконавці музично-педагогічних факультетів брали активну участь у концертних заходах, що їх проводили для *учасників науково-практичних конференцій*. Одним із напрямів популяризації творчих досягнень художніх колективів, ансамблів та окремих виконавців музично-педагогічних факультетів стали *засоби масової інформації*. Виникали *клуби шанувальників музики*. Серед масових форм музично-просвітницької діяльності чільне місце посідав *«Тиждень музики для дітей та юнацтва»*, який проводили в різних регіонах України в дні весняних канікул школярів.

У 80-их роках хорові колективи музично-педагогічних факультетів брали активну участь у *святах хорової музики*, які відбувалися в різних культурних й історичних центрах колишнього СРСР. Однією з поширених форм роботи в галузі музично-педагогічної освіти вважали *лекції-концерти та бесіди-концерти*. За період існування музично-педагогічних факультетів на фахових кафедрах формувалися традиції проведення *звітних концертів* викладачів та кращих студентів за наслідками поточного навчального року. Цікавою стала така форма музично-просвітницької діяльності, як *шефські концерти* викладачів та студентів музично-педагогічних факультетів у дитячих будинках, санаторно-лікувальних закладах, будинках малят і для учнів загальноосвітніх шкіл. З'явилася нова форма концертно-виконавської діяльності викладачів та студентів музично-педагогічних факультетів – *афішовані концерти та авторські концерти*. Високий рівень концертно-

виконавської майстерності художніх колективів та солістів-виконавців музично-педагогічних факультетів сприяв тому, що їх почали запрошувати для участі в *музично-просвітницьких заходах, які відбувалися за межами країни*. Репертуар хорових колективів дедалі частіше включав *духовну музику*. Зростала зацікавленість викладачів та студентів церковним співом, який має релігійну та художньо-естетичну цінність.

У 90-их роках ХХ століття викладачі та студенти музично-педагогічних факультетів брали активну участь у *святкових концертах, приурочених презентації ВНЗ, факультетів, художніх колективів*. Дедалі більшого поширення набули *тематичні концерти*, які пов'язувалися з проведенням культурно-мистецьких заходів, присвячених відомим постатям в історії української музики та української літератури. Історія розвитку інструментальної музики засвідчує підвищений інтерес до *фортепіанних концертів*.

На межі ХХ – ХХІ століть з'являються нові форми концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності, зокрема, *концерти, присвячені презентації ВНЗ, факультетів, художніх колективів, свята хорової та духовної музики*. На них виступали кращі художні колективи та солісти-виконавці, в репертуарі яких були твори світської та духовної музики. На базі інститутів мистецтв, музично-педагогічних, музичних та мистецьких факультетів працювали високопрофесійні художні колективи, які презентували своє мистецтво на міжнародному рівні, пропагували українську музичну культуру, сприяли створенню творчих проектів між навчальними закладами країн світу, переконливо демонстрували рівень національної хорової, вокальної та інструментальної шкіл, розвиток музично-педагогічної освіти в Україні.

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ ТА ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ КУРСУ «МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА УКРАЇНИ»

Тема	Кількість годин, відведених на:			
	Лекції	Семинарські заняття	Самостійну роботу	Інші можливі форми роботи (практичні, лабораторні, інд. навч.-досл. завдання та ін).
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ				
Тема 1. Теоретичні та методологічні основи музично-педагогічної освіти			8	
Тема 2. Стан науково-педагогічних досліджень розвитку музично-педагогічної освіти в Україні		2		
Тема 3. Провідні тенденції розвитку музично-педагогічної освіти в контексті інтеграції до європейського освітнього простору			8	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ				

Тема 1. Історичні передумови становлення музично-педагогічної освіти		2		
Тема 2. Заснування музично-педагогічних факультетів у 60-х роках	2			
Тема 3. Тенденції розвитку музично-педагогічної освіти у 70-х роках	1			
Тема 4. Основні напрями реорганізації та перебудови музично-педагогічної освіти у 80-х роках	1			
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА НА МЕЖІ XX – XXI СТОЛІТЬ				

Тема 1. Провідні тенденції підготовки вчителів музики у 90-х роках	2			
Тема 2. Музично-педагогічна освіта нового тисячоліття	2			

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV ЗМІСТ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ				
Тема 1. Зіставний аналіз навчальних планів з підготовки вчителів музики			8	
Тема 2. Порівняльна характеристика навчальних програм з фахових дисциплін		2	6	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V РОЗВИТОК МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ				

Тема 1. Науковий аналіз розвитку музично-педагогічної думки		2	6	
Тема 2. Науково-дослідна діяльність викладачів музично-педагогічних факультетів		2	6	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI ЗМІСТ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ, ТВОРЧОЇ, КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ТА МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ				
Тема 1. Організація науково-дослідної діяльності студентів у наукових гуртках та проблемних групах			6	
Тема 2. Аналіз результативності участі студентів у фестивалях, конкурсах і олімпіадах	1		6	
Тема 3. Форми концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності викладачів і студентів	1		6	
Всього годин	10	10	60	

5. ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

2. Заснування музично-педагогічних факультетів у 60-их роках (2 год.)

План.

1.Заснування перших музично-педагогічних відділень і факультетів при педагогічних інститутах України.

2.Відкриття нових музично-педагогічних факультетів і фахових кафедр у другій половині 60-их років, роль предметно-методичних комісій у професійному становленні майбутніх учителів.

2.Фахова підготовка студентів у процесі роботи з художніми колективами.

3.Співпраця викладачів фахових кафедр з науково-дослідними центрами, відділами народної освіти та методичними об'єднаннями вчителів музики і співів.

4.Якісний показник підготовки спеціалістів на новостворених музично-педагогічних факультетах.

3. Тенденції розвитку музично-педагогічної освіти у 70-их роках (1 год.)

План.

1.Реорганізація структури музично-педагогічних факультетів, створення нових фахових кафедр, зростання якості кадрового потенціалу.

2.Вдосконалення навчально-виховної роботи та підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів.

3.Досвід роботи викладачів фахових кафедр і студентів музично-педагогічних факультетів з надання методичної допомоги вчителям загальноосвітніх шкіл.

4.Роль факультету підвищення кваліфікації викладачів середніх та вищих навчальних закладів, який діяв на базі КДПІ ім. О.М. Горького.

5. Профорієнтаційна робота викладачів фахових кафедр серед учнів загальноосвітніх шкіл.

4. Основні напрями реорганізації та перебудови музично-педагогічної освіти у 80-их роках (1 год.)

План.

1. Позитивні зміни в діяльності музично-педагогічних факультетів на початку 80-их років.

2. Підготовка вчителів музики в період реформування загальноосвітньої та професійної школи.

3. Удосконалення навчально-виховної роботи на музично-педагогічних факультетах у світлі вимог перебудови вищої школи.

4. Підготовка вчителів музики згідно з націотворчими та культурологічними засадами розвитку держави.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА НА МЕЖІ XX – XXI СТОЛІТЬ

1. Провідні тенденції підготовки вчителів музики у 90-их роках (2 год.)

План.

1. Розбудова національної музично-педагогічної освіти у першій половині 90-их років.

2. Запровадження викладачами фахових кафедр нових інформаційних технологій та інноваційних методів навчання.

3. Удосконалення змісту професійно-педагогічної підготовки учителів музики у другій половині 90-их років

4.Впровадження нових досягнень в галузі культури та передового педагогічного досвіду в навчально-виховний процес вищих навчальних закладів.

2. Музично-педагогічна освіта нового тисячоліття (2 год.)

План.

1.Основні напрями розвитку музично-педагогічної освіти на початку XXI століття.

2.Вплив нової концепції художньо-естетичного виховання молоді на удосконалення професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів.

3.Модернізація змісту музично-педагогічної освіти в період розбудови вищої школи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI

ЗМІСТ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ, ТВОРЧОЇ, КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ТА МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2. Аналіз результативності участі студентів у фестивалях, конкурсах і олімпіадах (1 год.)

План.

1.Участь студентів музично-педагогічних факультетів у тематичних і монографічних фестивалях та фестивалях виконавського мистецтва.

2.Аналіз результативності участі студентів у конкурсах.

3.Мета, завдання та напрями проведення Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності «Музичне мистецтво».

3. Форми концертно-виконавської та музично-просвітницької

діяльності викладачів і студентів (1 год.)

План.

1.Класифікація форм концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності викладачів і студентів.

2.Характеристика основних форм концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності викладачів і студентів музично-педагогічних факультетів.

6. ТЕМИ І ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

2. Стан науково-педагогічних досліджень розвитку музично-педагогічної думки в Україні (2 год.)

План.

1. Історіографічні дослідження становлення музичної освіти здійснені О.Ростовським і О.Олексюк.

2. Узагальнення становлення і розвитку музичної освіти у наукових працях О.Рудницької, К.Шамаєвої, О.Михайличенка.

3. Дослідження розвитку музично-педагогічної освіти сучасними науковцями.

4. Розвиток музично-педагогічної освіти у дослідженні Т.Танько.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

1. Історичні передумови становлення музичної освіти (2 год.)

План.

1. Організаційно-змістові засади музичної освіти Середньовіччя та Відродження.

2. Провідні тенденції розвитку музичної освіти в епоху Просвітництва.

3. Розвиток музичної освіти в XVIII – XIX столітті.

4. Основні напрями розвитку музичної освіти у першій половині XX століття.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

ЗМІСТ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

2. Порівняльна характеристика навчальних програм з фахових дисциплін (2 год.)

План.

1. Характеристика навчальних програм з інструментальних дисциплін, за якими здійснювалася підготовка студентів на музично-педагогічних факультетах.

2. Порівняльна характеристика навчальних програм з вокально-хорових дисциплін.

3. Зміст навчальних програм з музично-теоретичних дисциплін, розрахованих на професійно-педагогічну підготовку вчителів музики.

4. Характеристика навчальних програм з різних видів практик, спецкурсів та спецсемініарів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V

РОЗВИТОК МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ

2. Науковий аналіз розвитку музично-педагогічної думки (2 год.)

План.

1. Формування музично-педагогічної думки в 60-их – 70-их роках ХХ століття.

2. Тенденції розвитку музично-педагогічної думки у 80-их роках.

3. Науковий аналіз розвитку музично-педагогічної думки в 90-их роках.

4. Створення нових концепцій розвитку музично-педагогічної освіти та їхній вплив на формування музично-педагогічної думки на початку нового тисячоліття.

2. Науково-дослідна діяльність викладачів музично-педагогічних факультетів (2 год.)

План.

1. Науково-дослідна діяльність викладачів фахових кафедр у 60-их – 80-их роках ХХ століття.

2. Творчі пошуки науковців фахових кафедр та їх роль у методичному забезпеченні навчально-виховного процесу.

3. Вплив викладачів музично-педагогічних факультетів на формування музично-педагогічної думки на межі двох тисячоліть.

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

1. Теоретичні та методологічні основи музично-педагогічної освіти (8 год.)

План.

- 1.Музично-педагогічна освіта, як складова педагогічної науки.
- 2.Характеристика закономірностей і тенденцій становлення і розвитку музично-педагогічної освіти.
- 3.Переодізація музично-педагогічної освіти другої половини ХХ – початок ХХІ століть.
- 4.Провідні тенденції інтеграції музично-педагогічної освіти України до європейського освітнього простору.

3. Провідні тенденції розвитку музично-педагогічної освіти в контексті інтеграції до європейського освітнього простору (8 год.)

План.

- 1.Дослідження сучасними науковцями процесу інтеграції вищої освіти України до європейського освітнього простору.
- 2.Зовнішні та внутрішні показники інтеграційного процесу.
- 3.Провідні тенденції інтеграції музично-педагогічної освіти до європейського освітнього простору.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

ЗМІСТ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

1. Зіставний аналіз навчальних планів з підготовки вчителів музики

(8 год.)

План.

1. Характеристика навчальних планів з підготовки вчителів музики і співів за радянські часи.

2. Зіставний аналіз навчальних планів музично-педагогічних факультетів з набуттям Україною незалежності.

3. Вдосконалення структури навчальних планів з підготовки вчителів музики на початку XXI століття.

2. Порівняльна характеристика навчальних програм з фахових

дисциплін (6 год.)

План.

1. Характеристика навчальних програм з інструментальних, вокально-хорових та музично-теоретичних дисциплін, за якими здійснювалася підготовка студентів на музично-педагогічних факультетах починаючи з 1962-го і закінчуючи 1991 роками.

2. Порівняльна характеристика навчальних програм з фахових дисциплін за роки набуття Україною незалежності.

3. Характеристика навчальних програм з фахових дисциплін, за якими здійснювалася підготовка вчителів музики у першому десятилітті XXI століття.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V

РОЗВИТОК МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ

2. Науковий аналіз розвитку музично-педагогічної думки (6 год.)

План.

1. Основні напрями формування музично-педагогічної думки в 60-их – 70-их роках ХХ століття.
2. Пріоритетні напрями розвитку музично-педагогічної думки у 80-их роках.
3. Основні тенденції розвитку музично-педагогічної думки на межі двох тисячоліть.
4. Характеристика сучасних науково-педагогічних концепцій розвитку музично-педагогічної думки на початку нового тисячоліття.

2. Науково-дослідна діяльність викладачів музично-педагогічних факультетів (6 год.)

План.

1. Зміст науково-дослідної діяльності викладачів фахових кафедр у 60-их – 70-их роках ХХ століття.
2. Організація науково-дослідної діяльності викладачів фахових кафедр та їх роль у методичному забезпеченні навчально-виховного процесу в 80-их – 90-их роках.
3. Головні напрями науково-дослідної діяльності викладачів музично-педагогічних факультетів ВНЗ України на початку ХХІ століття.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI

ЗМІСТ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ, ТВОРЧОЇ, КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ТА МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

4. Організація науково-дослідної діяльності студентів у наукових

гуртках та проблемних групах (6 год.)

План.

1. Основні напрями діяльності студентів у проблемних групах і наукових гуртках у 60-их – 80-их роках ХХ століття.
2. Спрямованість наукових досліджень студентів у 90-их роках ХХ століття.
3. Характеристика науково-дослідної роботи студентів на початку нового тисячоліття.
4. Зміст науково-дослідної діяльності магістрів у ВНЗ мистецького спрямування.

5. Аналіз результативності участі студентів у фестивалях, конкурсах і олімпіадах (6 год.)

План.

1. Участь студентів музично-педагогічних факультетів у фестивалях і фестивалях-конкурсах (друга половина ХХ – початок ХХІ століття).
2. Зміст і тематика конкурсів, у яких брали участь студенти музично-педагогічних факультетів ВНЗ.
3. Характеристика Всеукраїнських студентських олімпіад зі спеціальності «Музичне мистецтво», які проводилися на початку ХХІ століття на базі ПДПУ ім. К.Д.Ушинського.

6. Форми концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності викладачів і студентів (6 год.)

План.

1. Загальна характеристика концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності викладачів і студентів.

2.Зміст та організація основних форм концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності викладачів і студентів музично-педагогічних факультетів.

8. НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЕКТ

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

1. У процесі ознайомлення з архівними матеріалами доведіть реорганізацію структурних підрозділів вашого факультету наприкінці ХХ століття.

2. За якими подвійними спеціальностями відбувалася підготовка фахівців на вашому факультеті в досліджений період?

3. На основі вивчення історії свого факультету опишіть зміст останньої акредитації й ліцензування.

4. Опишіть свою участь у міжнародних проектах (у ролі солістів або учасників художніх колективів).

5. Чи берете ви участь у роботі творчих лабораторій на своєму факультеті?

6. Прокоментуйте використання викладачами вашого факультету нових інформаційних технологій.

7. Які інноваційні методи навчання запроваджують викладачі фахових дисциплін вашого факультету?

8. Прокоментуйте зміст асистентської педагогічної практики магістрів на музично-педагогічних факультетах ВНЗ.

9. Охарактеризуйте зміст діяльності художніх колективів вашого факультету.

10. Розробіть систему заходів, спрямованих на підвищення ефективності спільної діяльності викладачів музично-педагогічних факультетів з методичними об'єднаннями вчителів музики.

11. Підготуйте методичні рекомендації щодо запровадження нових форм профорієнтаційної роботи викладачів і студентів музично-педагогічних факультетів.

12. Визначте передумови модернізації музично-педагогічної освіти на початку ХХІ століття.

13. Підготуйте методичні рекомендації щодо модернізації музично-педагогічної освіти й підготовки вчителів музичного мистецтва.

14. Умотивуйте доцільність заснування на базі музично-педагогічних факультетів інститутів мистецтв.

15. Які обставини зумовили реорганізацію музично-педагогічних факультетів у факультети мистецтв?

16. Охарактеризуйте специфіку кредитно-модульної системи організації навчального процесу зі студентами мистецьких спеціальностей.

17. Охарактеризуйте науковий потенціал викладачів фахових кафедр вашого факультету.

18. Ознайомтеся з навчально-методичними комплексами фахових дисциплін на вашому факультеті й підготуйте методичні рекомендації щодо їхнього удосконалення.

19. Охарактеризуйте діяльність викладачів вашого факультету, спрямовану на розвиток міжнародних зв'язків, співпраці з навчальними, науковими та культурно-освітніми закладами близького й далекого зарубіжжя.

20. Ознайомтеся з перспективним планом підготовки науково-педагогічних кадрів на вашому факультеті.

21. Яку участь беруть викладачі та студенти вашого факультету в діяльності творчих лабораторій?

22. Підготуйте методичні рекомендації щодо роботи з обдарованими студентами.

23. Дайте характеристику майстер-класам, які проводилися на вашому факультеті.

24. Підготуйте методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи над репертуаром з «Основного музичного інструмента».

25. Сформулюйте напрями профорієнтаційної роботи із залучення здібної молоді до навчання у ВНЗ.

26. На основі аналізу історичного досвіду та науково-педагогічної літератури визначте місце музично-педагогічної освіти в системі вищої педагогічної освіти.

27. Знайдіть у науково-методичній літературі та проаналізуйте зміст поняття «музично-педагогічна освіта».

28. Обґрунтуйте й доведіть власне уявлення інтеграції музично-педагогічної освіти України до європейського освітнього простору.

29. Опишіть позитивний досвід інтеграційних процесів у галузі музично-педагогічної освіти.

30. Ознайомтеся з монографією Т.Танько «Музично-педагогічна освіта в Україні» та обґрунтуйте становлення музично-педагогічної освіти в Україні у ХХ столітті.

31. Здійсніть ретроспективний аналіз розвитку музично-педагогічної освіти в 60-ті – 80-ті роки ХХ століття.

32. Розкрийте зміст Державної цільової науково-технічної та соціальної програми «Наука в університетах» на 2008 – 2012 роки.

33. Які права мають студенти щодо участі в науково-дослідній діяльності?

34. Розкрийте зміст комплексної системи залучення студентів до науково-дослідної діяльності.

35. Охарактеризуйте тематику проблемних груп і наукових гуртків, які працюють на базі вашого факультету.

36. Прокоментуйте, яким чином на вашому факультеті проходять тижні студентської науки й студентські наукові конференції.

37. У яких фестивалях і фестивалях-конкурсах брали участь студенти вашого факультету?

38. Які конкурси проводяться на базі вашого факультету?

39. Ознайомившись з матеріалами публікацій на шпальтах науково-методичного журналу «Мистецтво та освіта» дайте характеристику Всеукраїнським студентським олімпіадам зі спеціальності «Музичне мистецтво», які проходили за останні п'ять років на базі ПНПУ ім. К.Ушинського.

40. Підготуйте методичні рекомендації щодо участі студентів музично-педагогічних факультетів у фестивалях, конкурсах, олімпіадах.

41. Наведіть перелік заходів, у яких брали участь студенти вашого факультету при проведенні музичного лекторію або дитячої філармонії?

42. Уривки яких дитячих опер ви ставили під час проходження педагогічної практики в ЗНЗ?

43. Опишіть зміст творчих зустрічей з відомими композиторами й виконавцями, які проходили на базі вашого факультету.

44. З якими лекціями-концертами та бесідами-концертами ви виступали перед слухачами?

45. У яких афішованих і авторських концертах ви брали участь?

46. Обґрунтуйте спрямованість святкових заходів, приурочених презентації ВНЗ, факультетів, художніх колективів, у яких ви брали участь.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ:

– **лекція** (усний виклад запланованого матеріалу згідно навчальної програми; передбачає ознайомлення студентів з планом, літературою, основним змістом визначеної теми);

– **практичне заняття** (самостійне вивчення і презентація студентами питань лекційного курсу; спрямоване на конкретизацію знань, розвиток навичок спостереження і пояснення сутності історико-педагогічних й культурологічних фактів і явищ; сприяє формуванню вмінь і навичок, необхідних для професійного становлення);

– **самостійна робота** (різноманітні види самостійної діяльності студентів, які здійснюються на заняттях або в позааудиторний час за завданням викладача, але без його безпосередньої участі; передбачає постановку й розв'язання мети і завдань, інтерпретація та узагальнення історіографічних фактів і явищ);

– **пояснення** (словесне тлумачення історико-педагогічних фактів, понять, явищ, які вплинули на розвиток, реформування та модернізацію музично-педагогічної освіти);

– **розповідь** (системний і послідовний теоретичний аналіз певних історико-педагогічних явищ, логічне обґрунтування понять; ґрунтується на достовірних наукових фактах, містить висновки і зауваження);

– **бесіда** (передбачає запитання-відповіді, спрямована на відтворення засвоєного матеріалу; ґрунтується на спостереженнях організованих викладачем на заняттях; проводиться під час вивчення нового матеріалу, закріплення пройденого, підготовки до практичних занять, перевірки засвоєних знань);

– **дискусія** (передбачає обмін думками між викладачем і студентами щодо інтерпретації історико-педагогічних фактів і явищ; можливість висловити різні погляди, проаналізувати й аргументувати твердження, критично оцінити власні судження).

10. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Поточне оцінювання – відслідковується рівень засвоєння студентами знань і вмінь на лекційних і практичних заняттях, в процесі самостійної роботи. Основна мета – оцінка рівня підготовки студентів з дисципліни на різних етапах її вивчення з метою коригування методів і засобів навчання, перевірка рівня підготовки студентів до ефективного вивчення наступної теми або розділу.

Модульний контроль – призначений для перевірки знань і вмінь студентів по закінченні вивчення теми або розділу, полягає у написанні модульної контрольної роботи. Водночас сприяє повторенню, систематизації та узагальненню вивченого раніше матеріалу. Модульний контроль з навчального модуля дисципліни є формуючим елементом модульної технології навчального процесу.

Підсумковий контроль – включає модульний контроль та призначається для оцінки відповідності рівня підготовки фахівців вимогам різних професійно-освітніх рівнів. Проводиться в інтересах зовнішнього та внутрішнього контролю якості навчання, формується як екзаменаційний тест з предмету.

10.1. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

«Відмінно» (4,75...5,0) – зміст навчального матеріалу курсу засвоєно повністю, усі передбачені програмою змістовні модулі опрацьовані, сформовані необхідні навички роботи із першоджерелами та архівними матеріалами. Студент має системні, повні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальної програми, усвідомлено використовує їх у розв'язанні актуальних проблем розвитку музично-педагогічної освіти. Досконало володіє понятійним апаратом, має сформовані міцні практичні навички з подальшого

самостійного опрацювання теоретичних питань. Уміє самостійно аналізувати та застосовувати історико-педагогічний досвід для вирішення нестандартних завдань. При аналізі навчально-методичних матеріалів, навчальних планів і навчальних програм робить правильні висновки, приймає обгрунтовані рішення. Уміє оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно добирати та користуватися джерелами інформації й архівними матеріалами.

«Добре» (4,25...4,74) – зміст навчального матеріалу курсу засвоєно повністю, усі передбачені програмою змістовні модулі опрацьовані, майже повністю сформовані необхідні практичні навички роботи із першоджерелами та архівними матеріалами. Студент добре володіє понятійним апаратом, опанував вивчений матеріал, застосовує знання у стандартних ситуаціях, уміє проаналізувати й систематизувати інформацію, самостійно використовує традиційні докази із правильною аргументацією. Крім того, уміє дати ґрунтовну відповідь на поставлене запитання, здійснити порівняльну характеристику навчальних планів і навчальних програм різних ВНЗ. Допускає незначні неточності чи не грубі фактичні помилки в аналізі історико-педагогічного матеріалу.

«Добре» (3,75...4,24) – теоретичний курс засвоєний майже повністю. Необхідні практичні навички роботи з першоджерелами сформовані недостатньо. Всі передбачені навчальною програмою завдання виконані, якість жодного з них не оцінена мінімальним балом. Деякі змістовні модулі засвоєні з окремими несуттєвими недоліками. Знання студента недостатні, він застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між історико-педагогічними явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповіді на контрольні запитання логічні, аргументовані, хоч і мають неточність. Вільно усуває помилки й відповідає на зауваження. Уміє самостійно аналізувати історико-педагогічні факти та явища із несуттєвими неточностями та робить правильні висновки.

«Задовільно» (3,25...3,74) – теоретичний зміст курсу засвоєно частково. Необхідні практичні навички роботи із історико-педагогічним матеріалом сформовані задовільно. Більшість змістовних модулів, передбачених програмою, засвоєно, але окремі питання опрацьовано поверхово, з певними недоліками та змістовними помилками. Студент в цілому правильно відтворює навчальний матеріал, знає основні положення і факти, уміє наводити окремі власні приклади на підтвердження власних думок. Уміє робити окремі висновки, частково контролює власні навчальні дії.

«Задовільно» (3,00...3,24) – навчальний матеріал курсу засвоєний поверхово. Деякі практичні навички роботи з першоджерелами не сформовані. Більшість питань, передбачених програмою опрацьовано, але якість виконання деяких із них оцінена мінімальним балом. Студент виявляє поверхові знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь недостатньо осмислена. Уміє застосовувати знання для виконання завдань за зразком. Зазнає труднощів у використанні теоретичного матеріалу при вирішенні нестандартних завдань.

«Незадовільно» (2,5...2,99) – навчальний матеріал курсу засвоєний фрагментарно. Необхідні практичні навички не сформовані. Більшість передбачених програмою питань не засвоєно або якість їх засвоєння близька до мінімальної. За додаткової самостійної роботи над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання завдань.

«Незадовільно» (2,0...2,49) – теоретичний курс не засвоєний. Необхідні практичні навички роботи над історико-педагогічним матеріалом не сформовані. Необхідні питання не розв'язані або мають часткове розв'язання. Необхідна подальша значна робота й повторне вивчення курсу.

11. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ

4,75 – 5 – відмінно (A);

4,25 – 4,74 – добре (B);

3,75 – 4,24 – добре (C);

3,25 – 3,74 – задовільно (D);

3 – 3,24 – задовільно (E);

2,5 – 2,99 – незадовільно, з можливістю повторного складання (FX);

2 – 2,49 – незадовільно, з обов'язковим повторним вивченням курсу (F).

Середній бал за національною шкалою виводиться з трьох оцінок: за теоретичний модуль; за практичний модуль, за модуль з самостійної роботи.

Оцінка отримана під час відповіді на екзамені заноситься в залікову книжку.

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

12.1. ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

Тексти лекцій містяться у монографії й навчальному посібнику:

1. Черкасов В.Ф. Становлення і розвиток музично-педагогічної освіти в Україні (1962–1991 рр.): монографія /В.Ф. Черкасов. – Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2008. – 376 с.

2. Черкасов В.Ф. Музично-педагогічна освіта України на межі двох тисячоліть (1991–2010 рр.). Навч. посібник. – Кіровоград: ТОВ «Імекс-ЛТД», 2011. – 380 с.

Система діагностики засвоєння навчального матеріалу лекцій (пакет комплексних контрольних завдань)

Варіант 1

1. На основі аналізу історичного досвіду доведіть реорганізацію музично-педагогічної освіти в 90-х роках.
2. Які нові форми роботи відшукували й упроваджували викладачі музично-педагогічних факультетів у процесі вивчення фахових дисциплін?
3. Розкрийте особливості кредитно-модульної системи організації навчального процесу на мистецьких спеціальностях.

Варіант 2

1. Здійсніть ретроспективний логічно-системний аналіз підготовки спеціалістів за подвійними спеціальностями.
2. Охарактеризуйте методику інтегрованого підходу до викладання сольфеджіо викладачами НДПУ ім. М.Гоголя.
3. Охарактеризуйте діяльність викладачів інститутів мистецтв, музичних, музично-педагогічних та мистецьких факультетів, спрямовану на розвиток міжнародних зв'язків, співпраці з навчальними, науковими та культурно-освітніми закладами близького й далекого зарубіжжя.

Варіант 3

1. Дайте характеристику змін, які сталися у зв'язку з реформуванням музично-педагогічної галузі у 90-их роках. Визначте труднощі, які виникли в зазначений період.
2. Розкрийте зміст педагогічної практики в молодших та середніх класах.
3. Обґрунтуйте підготовку науково-педагогічних працівників на початку XXI століття.

Варіант 4

1. Доведіть можливість підготовки фахівців за напрямом «Музичне виховання і хореографії».
2. Сформулюйте ваше бачення щодо проходження виконавської практики студентами музично-педагогічних факультетів.
3. Доведіть участь науковців, аспірантів, студентів, учителів-новаторів ЗНЗ та навчально-методичних комплексів у діяльності творчих лабораторій.

Варіант 5

1. Обґрунтуйте перспективи підготовки фахівців за напрямом «Музичне виховання і художня культура».
2. Дайте характеристику проходження фольклорної практики.
3. У чому полягає специфіка роботи з обдарованими студентами?

Варіант 6

1. Визначте перспективи підготовки фахівців за напрямом «Музичне виховання» з додатковою спеціальністю «Ансамблева гра».
2. Охарактеризуйте діяльність студентських художніх колективів ВНЗ різних регіонів України.
3. Доведіть використання інноваційних технологій викладачами фахових кафедр при вивченні спеціальних дисциплін.

Варіант 7

1. У чому полягають основні відмінності процедур ліцензування та акредитації?
2. Сформулюйте основні напрями науково-методичної роботи в базових школах.
3. Охарактеризуйте різні підходи до запровадження української музичної культури в процесі вивчення студентами музично-теоретичних дисциплін.

Варіант 8

1. Охарактеризуйте освітньо-кваліфікаційні рівні підготовки фахівців з музичного виховання.
2. Обґрунтуйте необхідність проведення виїзних засідань викладачів фахових кафедр у навчально-методичних комплексах та базових загальноосвітніх школах.
3. Назвіть нові форми роботи, які використовував колектив викладачів кафедри гри на оркестрових інструментах МДПУ?

Варіант 9

1. Опишіть особливості підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр».
2. Доведіть необхідність спільної діяльності викладачів фахових кафедр з методичними об'єднаннями вчителів музики.
3. Обґрунтуйте доцільність проведення майстер-класів провідними викладачами фахових дисциплін.

Варіант 10

1. Розкрийте зміст творчих зв'язків викладачів фахових кафедр свого факультету з міжнародними навчальними закладами та закладами культури.
2. Охарактеризуйте діяльність викладачів фахових кафедр на курсах підвищення кваліфікації вчителів музики при обласних інститутах післядипломної педагогічної освіти.
3. Розкрийте зміст самостійної роботи студентів музично-педагогічних факультетів при вивченні фахових дисциплін.

Варіант 11

1. Доведіть можливість підготовки іноземних студентів на музично-педагогічних факультетах ВНЗ.
2. Ваше бачення доцільності профорієнтаційної роботи викладачів і студентів музично-педагогічних факультетів.
3. Проаналізуйте досвід роботи художніх колективів ВНЗ різних регіонів України на початку XXI століття.

Варіант 12

1. Обґрунтуйте перспективи підготовки науковців у системі музично-педагогічної освіти.
2. Визначте стратегічні напрями розвитку музично-педагогічної освіти на початку XXI століття.
3. Обґрунтуйте специфіку проходження асистентської педагогічної практики магістрами у ВНЗ.

Варіант 13

1. Прогнозуйте перспективи розширення можливостей студентів у здобутті додаткової кваліфікації зі спеціальності «Музика».
2. Доведіть необхідність реорганізації музично-педагогічної галузі на початку XXI століття.
3. Охарактеризуйте співпрацю викладачів фахових кафедр з учителями музики ЗНЗ із запровадження нової концепції художньо-естетичного виховання молоді.

Варіант 14

1. Проаналізуйте діяльність творчих лабораторій діючих на базі музично-педагогічних факультетів.
2. На базі яких музично-педагогічних факультетів було створено інститути мистецтв?
3. Визначте мету й завдання Всеукраїнського конкурсу «Учитель року» в номінації «Музика».

Варіант 15

1. Охарактеризуйте українознавчу підготовку майбутніх учителів музики під час вивченні фахових дисциплін.
2. Які музично-педагогічні факультети було реорганізовано у факультети мистецтв?
3. Назвіть нові форми профорієнтаційної роботи викладачів фахових кафедр?

Варіант 16

1. Обґрунтуйте запровадження викладачами фахових кафедр нових інформаційних технологій.
2. Охарактеризуйте діяльність магістратури та екстернатури в зазначений період.
3. У чому полягає особливість незалежного тестування та довузівської фахової підготовки абітурієнтів?

Варіант 17

1. На основі вивчення першоджерел доведіть ефективність використання викладачами фахових кафедр інноваційних методів навчання.
 2. Обґрунтуйте необхідність внутрішньої реорганізації структурних підрозділів музично-педагогічних факультетів на початку ХХІ століття.
 3. Дайте характеристику змісту навчально-методичних комплексів з фахових дисциплін.

Варіант 18

1. Які нові напрями підвищення ефективності навчально-виховного процесу запроваджували викладачі спеціальних дисциплін ВНЗ на початку ХХІ століття?
2. Визначте науковий потенціал спеціалістів, які очолювали фахові кафедри.
3. Охарактеризуйте навчальні плани з освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» ДДПУ ім. І.Франка і КДПІ.

Варіант 19

1. Наведіть приклади впровадження нових досягнень у галузі культури та передового педагогічного досвіду в навчально-виховний процес ВНЗ.
2. Досягнення і недоліки в організації навчально-виховного процесу у ВНЗ на початку ХХІ століття.
3. Дайте характеристику навчальним планам ПНУ ім. В.Стефаніка.

Варіант 20

1. Наведіть приклади запровадження інтегрованих методів навчання при вивченні музично-теоретичних дисциплін.
2. Доведіть роль викладачів фахових кафедр у створенні навчально-методичних комплексів.
3. Проаналізуйте навчальні плани 2008 – 2009 років КДПУ ім. В.Винниченка.

12.2. СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять містяться у монографії й навчальному посібнику:

1. Черкасов В.Ф. Становлення і розвиток музично-педагогічної освіти в Україні (1962–1991 рр.): монографія /В.Ф. Черкасов. – Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2008. – 376 с.

2. Черкасов В.Ф. Музично-педагогічна освіта України на межі двох тисячоліть (1991–2010 рр.). Навч. посібник. – Кіровоград: ТОВ «Імекс-ЛТД», 2011. – 380 с.

**Система діагностики засвоєння навчального матеріалу практичних занять
(пакет комплексних контрольних запитань і завдань)**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО- ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

2. Стан науково-педагогічних досліджень розвитку музично- педагогічної думки в Україні

Контрольні запитання і завдання:

1. Охарактеризуйте періодизацію вітчизняної та західноєвропейської музичної освіти запропоновану О.Ростовським.
2. Проаналізуйте дослідження процесу становлення і розвитку загальної та професійної музичної освіти в Україні здійснене О.Олексюк.
3. Виявіть особливості становлення загальної музичної освіти в навчальних закладах України починаючи з кінця XVI століття відповідно до дослідження О.Рудницької.
4. Охарактеризуйте дослідження К.Шамаєвої «Музична освіта в Україні у першій половині XIX століття».
5. Проаналізуйте дослідження О.Михайличенка, у якому розкривається зміст музично-естетичного виховання дітей та молоді в Україні в другій половині XIX – на початку XX століття.
6. Здійсніть ретроспективний аналіз досліджень О.Ткаченко, В.Кузьмічової, О.Цвігун.
7. Охарактеризуйте дослідження Г.Святненко, О.Овчарук, Л.Проців, у яких представлено розвиток музичної освіти в Україні в різні історичні періоди.

8. Підготуйте наукову рецензію на монографію Т.Танько «Музично-педагогічна освіта в Україні».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

1. Історичні передумови становлення музичної освіти

Контрольні запитання і завдання:

1. Визначте організаційно-змістові засади музичної освіти Середньовіччя.
2. Розкрийте значення епохи Відродження в розробленні ідей музичної освіти.
3. Дайте характеристику музичної освіти в епоху Просвітництва.
4. Охарактеризуйте розвиток музичної освіти XVIII століття.
5. Визначте провідні тенденції розвитку музичної освіти в XIX столітті.
6. На основі аналізу історичного досвіду обґрунтуйте основні напрями розвитку музичної освіти на початку XX століття.
7. Дайте характеристику професійної підготовки фахівців з музичного виховання у 20-ті – 30-ті роки XX століття.
8. Проаналізуйте підготовку музично-педагогічних працівників у період Великої Вітчизняної війни.
9. Виявіть і проаналізуйте передумови становлення музично-педагогічної освіти в 50-ті роки й на початку 60-х років.
10. Здійсніть ретроспективний аналіз заснування музично-педагогічних відділень і факультетів при педагогічних інститутах України.
11. Обґрунтуйте основні етапи розвитку музично-педагогічної освіти в 70-х роках.
12. Охарактеризуйте вдосконалення професійно-педагогічної підготовки студентів на музично-педагогічних факультетах у 80-ті роки.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

ЗМІСТ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

2. Порівняльна характеристика навчальних програм з фахових дисциплін

Контрольні запитання і завдання:

1. Охарактеризуйте навчальні програми з інструментальних дисциплін, за якими здійснювалася фахова підготовка студентів музично-педагогічних факультетів.
2. Здійсніть порівняльну характеристику навчальних програм з вокально-хорових дисциплін, розроблених українськими науковцями.
3. Дайте характеристику навчальних програм з музично-теоретичних дисциплін, розрахованих на професійно-педагогічну підготовку вчителів музики ЗНЗ.
4. Проаналізуйте навчальну програму з «Методики музичного виховання».
5. Розкрийте зміст навчальних програм з різних видів практик, які проходять студенти музично-педагогічних факультетів.
6. Проаналізуйте навчальні програми зі спецкурсів та спецсемінарів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V

РОЗВИТОК МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ

1. Науковий аналіз розвитку музично-педагогічної думки

Контрольні запитання і завдання:

13. Визначте пріоритетні напрями розвитку музично-педагогічної думки в Україні в 90-ті роки.
14. Сформулюйте основні напрями публікацій науково-методичного часопису «Мистецтво та освіта».
15. Охарактеризуйте діяльність лабораторії естетичного виховання Інституту проблем виховання АПН України в другій половині 90-х років.
16. Розкрийте зміст концепції загальної мистецької освіти.
17. Проаналізуйте зміст навчальних посібників І.Гадалової, Е.Печерської, Е.Тайнелі, О.Рудницької, А.Болгарського, Т.Свистельнікової.
18. Дайте характеристику науково-педагогічних концепцій О.Рудницької, О.Ростовського, Л.Коваль.
19. Обґрунтуйте науково-педагогічні концепції Л.Масол, В.Дряпіки, О.Олексюк.
20. Розкрийте зміст науково-педагогічних концепцій О.Щолокової, Г.Падалки, О.Михайличенка.
21. Виявіть особливості науково-педагогічних концепцій В.Орлова, Н.Гуральник, Г.Ніколаї.
22. Сформулюйте суть науково-педагогічних концепцій О.Отіч, Т.Рейзенкінд, В.Бутенка.
23. Здійсніть аналіз науково-педагогічних концепцій Б.Бриліна, О.Дем'янчука, О.Шевнюк, В.Черкасова.

2. Науково-дослідна діяльність викладачів музично-педагогічних факультетів

Контрольні запитання і завдання:

1. Здійсніть порівняльну характеристику змісту наукових конференцій й обґрунтуйте їхнє значення в розвитку музично-педагогічної думки зазначеного періоду.
2. Охарактеризуйте основні напрями досліджень викладачів КНПУ ім. М. Драгоманова, МДПУ, КДПУ, І-ФДП ім. В. Стефаника.
3. Обґрунтуйте забезпеченість студентів і вчителів музики навчальними програмами й навчальними посібниками, обробками українських народних пісень, оригінальними творами, написаними викладачами музично-педагогічних факультетів, для вокальних ансамблів, хорів та оркестрів, музики для дітей.
4. Обґрунтуйте формування музично-педагогічної думки, пов'язаної з науково-методичною діяльністю викладачів фахових кафедр музично-педагогічних факультетів.
5. На основі аналізу історичного досвіду доведіть роль викладачів музично-педагогічних факультетів в організації міжнародних зв'язків з навчальними закладами зарубіжних країн, міжнародними асоціаціями й творчими колективами та обґрунтуйте їхній вплив на формування музично-педагогічної думки.

12.3. САМОСТІЙНА РОБОТА

**Інструктивно-методичні матеріали до самостійної роботи містяться у
монографії й навчальному посібнику:**

1. Черкасов В.Ф. Становлення і розвиток музично-педагогічної освіти в Україні (1962–1991 рр.): монографія /В.Ф. Черкасов. – Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2008. – 376 с.

2. Черкасов В.Ф. Музично-педагогічна освіта України на межі двох тисячоліть (1991–2010 рр.). Навч. посібник. – Кіровоград: ТОВ «Імекс-ЛТД», 2011. – 380 с.

**Система діагностики самостійного засвоєння навчального матеріалу
(пакет комплексних контрольних запитань і завдань)**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ**

3. Теоретичні та методологічні основи музично-педагогічної освіти

Контрольні запитання і завдання:

1. Охарактеризуйте основні тенденції розвитку системи вищої освіти.
2. Що дає підстави виділити музично-педагогічну освіту в окрему галузь педагогічної науки?
3. Розкрийте роль музично-педагогічної освіти у формуванні духовної культури особистості.
4. Дайте характеристику основним властивостям вищої освіти.
5. Охарактеризуйте стратегічні напрями розвитку вищої освіти України у ХХІ столітті.
6. Назвіть прізвища науковців, які є авторами сучасних педагогічних концепцій.
7. Розкрийте зміст сучасних педагогічних концепцій вищої освіти.
8. Обґрунтуйте основні напрями розвитку вітчизняної вищої освіти.
9. Проаналізуйте зміст поняття «музично-педагогічна освіта», запропонованого сучасними науковцями.

**3.Провідні тенденції розвитку музично-педагогічної освіти в
контексті інтеграції до європейського освітнього простору**

Контрольні запитання і завдання:

1. Хто з вітчизняних науковців займається дослідженням процесу інтеграції вищої освіти України до європейського освітнього простору?
2. Назвіть прізвища науковців у галузі музично-педагогічної освіти, які займаються дослідженням процесу модернізації мистецької освіти?
3. Дайте визначення процесу інтеграції.
4. Назвіть основні категорії інтеграції в освіті.
5. Визначте провідні тенденції інтеграції музично-педагогічної освіти України до європейського освітнього простору.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

ЗМІСТ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

1. Зіставний аналіз навчальних планів з підготовки вчителів музики

Контрольні запитання і завдання:

1. Охарактеризуйте сутність поняття «навчальний план».
2. Опишіть структуру навчального плану.
3. Охарактеризуйте вдосконалення структури навчальних планів на межі двох тисячоліть.
4. Дайте повну характеристику кожному блоку навчального плану.
5. З'ясуйте, яке місце в навчальному плані займає самостійна робота.
6. Проаналізуйте співвідношення спеціальних дисциплін у навчальному плані 1992 року ВДПІ ім. М.Островського зі спеціальності 03.05.00. Музика і ансамблева гра.
7. Проаналізуйте співвідношення дисциплін з народознавства в навчальному плані 1993 року НДПІ ім. М.Гоголя зі спеціальності 03.05.00 Музика та народознавство.
8. Охарактеризуйте наповненість навчального плану 1998 року ПДПУ ім. К.Ушинського зі спеціальності 7.020207 Музичне виховання та художня культура.
9. Обґрунтуйте специфіку навчального плану 1998 року ЛДПІ ім. Т.Шевченка з напрямку підготовки 0202 Мистецтво, спеціальність: 7.020205 Музичне мистецтво, спеціалізація: 7.020205.06 Спів, кваліфікація фахівця: оперний співак, викладач, концертний співак.
10. Охарактеризуйте навчальні плани ДДПУ ім. І.Франка за 2000 рік зі спеціальності 7.010103 «Педагогіка і методика середньої освіти. Музика», спеціалізація: українознавство та зі спеціальності «Етика, естетика та українознавство».
11. Проаналізуйте навчальні плани РДГУ за 2001 рік з освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр» і «спеціаліст».
12. Здійсніть порівняльний аналіз аудиторних годин за навчальними планами зі спеціальності «Педагогіка і методика середньої освіти. Музика», спеціалізація художня культура, 2001 року, КДПУ і УДПУ ім. П.Тичини.
13. Здійсніть порівняльну характеристику навчальних планів з освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр» і «спеціаліст» ХДПУ і ХДПУ ім. Г.Сковороди.

14. Проаналізуйте навчальні плани 2002 – 2003 років з освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст», «магістр» ВДПУ ім. М.Коцюбинського, КДПУ, КНПУ ім. М.Драгоманова, БДПУ, СДПУ ім. А.Макаренка, РДГУ, НДПУ ім. М.Гоголя.
15. Дайте характеристику навчальним планам 2003 року з освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст», «магістр» КНПУ ім. М.Драгоманова.
16. Здійсніть порівняльну характеристику навчальних планів з освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» МДПУ і ПДПУ ім. К.Ушинського.
17. Проаналізуйте навчальні плани з освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр» і «спеціаліст» ПДПУ ім. К.Ушинського.
18. Охарактеризуйте навчальні плани з освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» ДДПУ ім. І.Франка і КДГІ.
19. Дайте характеристику навчальним планам ПНУ ім. В.Стефаніка.
20. Проаналізуйте навчальні плани 2008 – 2009 років КДПУ ім. В.Винниченка.

2. Порівняльна характеристика навчальних програм з фахових дисциплін

Контрольні запитання і завдання:

1. Охарактеризуйте навчальну програму з «Основного музичного інструмента».
2. Ознайомтеся з навчальною програмою з «Хорового диригування», визначіть її структуру й рівень вимог до студентів I – IV курсів.
3. Обґрунтуйте збалансованість годин, передбачених на засвоєння тем курсу «Історія української музики».
4. Проаналізуйте навчальну програму з «Історії зарубіжної музики», доведіть доцільність розподілу годин на лекційні й практичні заняття.
5. Опишіть методику роботи з художнім колективом (хоровим, інструментальним) під час проходження педагогічної практики студентами в ЗНЗ.
6. Обґрунтуйте теоретичну підготовку студентів при засвоєнні спецкурсів і спецсеминарів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V

РОЗВИТОК МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ

3. Науковий аналіз розвитку музично-педагогічної думки

Контрольні запитання і завдання:

1. Обґрунтуйте вплив концепції музично-естетичного виховання на формування музично-педагогічної думки в 90-х роках ХХ століття.
2. Проаналізуйте зміст публікацій за останні три роки в науково-методичному часописі «Мистецтво та освіта». Визначіть їхню мету й завдання.
3. Підготуйте наукову рецензію на монографію Л.Масол «Загальна мистецька освіта: теорія і практика».

4. Розкрийте суть концепції художньо-естетичного виховання та обґрунтуйте її вплив на формування музично-педагогічної думки на межі ХХ – ХХІ століть.
5. Ознайомтесь зі змістом і напишіть наукову рецензію на монографію О.Рудницької «Педагогіка: загальна та мистецька».
6. Розробіть систему завдань для самостійної роботи студентів з методики музичного виховання відповідно до проблематики навчального посібника О.Олексюк «Музична педагогіка».

2. Науково-дослідна діяльність викладачів музично-педагогічних факультетів

Контрольні запитання і завдання:

1. Опишіть основні напрями досліджень провідних науковців у галузі музично-педагогічної освіти й визначте їхній вплив на формування музично-педагогічної думки.
2. Розкрийте зміст наукових публікацій викладачів фахових кафедр вашого інституту або факультету. Доведіть їхній вплив на формування музично-педагогічної думки.
3. Наведіть приклади оригінальних творів або обробок народних пісень, написаних викладачами вашого навчального закладу.
4. З якими навчальними закладами й культурними центрами близького та далекого зарубіжжя співпрацює колектив вашого інституту або факультету?
5. Обґрунтуйте перспективні плани творчої співпраці викладачів фахових кафедр вашого ВНЗ з міжнародними навчальними закладами зарубіжних країн, асоціаціями й творчими колективами.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI

ЗМІСТ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ, ТВОРЧОЇ, КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ТА МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

7. Організація науково-дослідної діяльності студентів у наукових гуртках та проблемних групах

Контрольні запитання і завдання:

1. Здійсніть порівняльну характеристику напрямів наукових досліджень студентів І-ДПІ ім. І.Франка й МДПІ.
2. Охарактеризуйте напрями діяльності студентів у проблемних групах і наукових гуртках.
3. Прокоментуйте участь студентів в олімпіаді «Студент і науково-технічний прогрес», яка проводилася в 90-х роках ХХ століття.

4. У чому полягає взаємозв'язок діяльності студентів у проблемних групах і наукових гуртках з підготовкою і захистом дипломних робіт?
5. Мета й завдання проведення «Тижня студентської науки».
6. Дайте характеристику новим формам наукової діяльності студентів, які виникли на початку нового тисячоліття.
7. Прокоментуйте участь студентів у ювілейних наукових конференціях.
8. Обґрунтуйте зміст науково-дослідної діяльності магістрів.

2. Аналіз результативності участі студентів у фестивалях, конкурсах і олімпіадах

Контрольні запитання і завдання:

1. Обґрунтуйте поняття «фестиваль», здійсніть класифікацію фестивалів і фестивалів-конкурсів.
2. Доведіть участь студентів музично-педагогічних факультетів у фестивалях хорової і духовної музики.
3. Наведіть приклади участі хорових колективів ВНЗ у монографічних фестивалях, присвячених творчості відомих композиторів і виконавців.
4. Охарактеризуйте участь обдарованих студентів у Міжнародному фестивалі слов'янської фортепіанної музики.
5. Проаналізуйте участь солістів-виконавців та ансамблів музично-педагогічних факультетів у фестивалях народної музики.
6. Прокоментуйте участь викладачів і студентів у фестивалях акордеонно-баянного й кобзарського мистецтва.
7. Розкрийте відмінність між фестивалями народної і сучасної музики.
8. Дайте визначення поняттю «конкурс», класифікуйте їх за напрямками.
9. Наведіть приклади участі художніх колективів ВНЗ різних регіонів України в конкурсах хорової музики.
10. Охарактеризуйте участь обдарованих студентів у вокальних конкурсах і конкурсах диригентської майстерності.
11. Обґрунтуйте участь викладачів і студентів у конкурсах піаністів.
12. Доведіть участь студентів у конкурсах виконавців-баяністів та баяністів й акордеоністів.
13. Особливості проведення конкурсів бандуристів і скрипалів серед студентів музично-педагогічних факультетів.
14. Дайте характеристику конкурсам виконавців на духових інструментах і конкурсам для учнів ЗНЗ.
15. Прокоментуйте участь студентів і вчителів музики в конкурсі «Кращий за фахом» та в конкурсі-фестивалі «Учитель музики ХХІ століття».
16. Мета, завдання, напрями проведення Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності «Музичне мистецтво».

3. Форми концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності викладачів і студентів

Контрольні запитання і завдання:

1. Назвіть спільне й відмінне в концертно-виконавській і музично-просвітницькій діяльності.

2. Особливості проведення всесоюзних оглядів художньої самодіяльності та всесоюзних фестивалів художньої творчості.
3. Яке значення має обмін досвідом роботи педагогічних і творчих колективів ВНЗ для підвищення ефективності навчально-виховного процесу у ВНЗ?
4. Охарактеризуйте музично-просвітницьку діяльність викладачів і студентів у народних університетах культури, восьмирічних, середніх та загальноосвітніх школах, а також ЗНЗ.
5. Обґрунтуйте участь викладачів і студентів у діяльності музичних лекторіїв і дитячої філармонії.
6. Роль і місце викладачів та студентів у постановці дитячих опер і музичних спектаклів.
7. Дайте характеристику організації й проведення концертів, приурочених історичним подіям у житті суспільства та концертів, присвячених відомим діячам, які зробили вагомий внесок у розвиток культури та мистецтва.
8. Охарактеризуйте творчі зустрічі молоді з відомими композиторами й виконавцями.
9. Доведіть участь художніх колективів і солістів-виконавців у концертах для учасників науково-практичних конференцій.
10. Яку роль відіграють засоби масової інформації в музично-просвітницькій і концертно-виконавській діяльності викладачів і студентів?
11. Обґрунтуйте роль викладачів і студентів в організації клубів шанувальників музики й проведенні тижня музики для дітей і юнацтва.
12. Опишіть організацію й проведення свят хорової музики.
13. У чому відмінність між лекціями-концертами та бесідами-концертами?
14. Охарактеризуйте участь викладачів і студентів у звітних і шефських концертах.
15. Дайте характеристику афішованим та авторським концертам.
16. Опишіть музично-просвітницьку діяльність викладачів і студентів за межами країни.
17. Визначіть місце духовної музики в музично-просвітницькій діяльності викладачів і студентів.
18. Особливості проведення святкових концертів, приурочених презентації ВНЗ, факультетів, художніх колективів.
19. Значення тематичних і фортепіанних концертів в організації музично-просвітницької діяльності.

13.1. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

2.Алиев Ю.Б. Настольная книга школьного учителя-музыканта. – М.: Валдос, 2000. – 336 с.

12.Гадалова І. М. Методика викладання музики у початкових класах: навч. посібник / І. М. Гадалова. – К.: ІСДО, 1994 – 272 с.

1.Коваль Л.Г. Виховання почуття прекрасного. Методичний посібник. – Київ: Радянська школа, 1983. – 120 с.

2.Концепція мистецької освіти. Л.М. Масол. Мистецтво та освіта. 2004 № 1. – 64 с.

3.Кузнецова Л.М. Українська класична музика в школі. – Київ: Музична Україна, 1969. – 147с.

Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія / Л.М. Масол. – К.: Промінь, 2006. – 432 с. Бібліограф.

4.Михайличенко О.В. Основи загальної та музичної педагогіки: теорія та історія. – Навч. посібник для студентів музичних спеціальностей. – Суми: Вид-во «Наука», 2004. – 210с.

5. Олексюк О.М. Музична педагогіка: Навчальний посібник. – К.: КНУКіМ, 2006. – 188 с.

46.Падалка Г. М. Музична педагогіка: курс лекцій з актуальних проблем викладання музичних дисциплін у системі педагогічної освіти / Г. М. Падалка; за ред. В. Г. Бутенка. – Херсон: ХДПІ, 1995. – 104 с.

7.Печерська Е.П. Уроки музики в початкових класах: Навч. посібник. – Київ: Либідь, 2001. – 272 с.

8.Раввінов О.Г. Методика хорового співу в школі. – Київ: Музична Україна. – 1969 – 129 с.

9.Ростовський О.Я. Методика викладання музики у початковій школі: Навч. – метод. Посібник. – 2-е вид., доп. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 216 с.

10.Ростовський О.Я. Методика викладання музики в основній школі: Навч.- метод. Посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 272 с.

11. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька. – Навч. посібник. – К. 2002. – 270 с.

12. Хлебникова Л.О. Методика викладання музики в 7 класі. – Київ: Музична Україна, 1974. – 78 с.

13. Черкасов В.Ф. Становлення і розвиток музично-педагогічної освіти в Україні (1962–1991 рр.): монографія /В.Ф. Черкасов. – Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2008. – 376 с.

14. Черкасов В.Ф. Музично-педагогічна освіта України на межі двох тисячоліть (1991–2010 рр.). Навч. посібник. – Кіровоград: ТОВ «Імекс-ЛТД», 2011. – 380 с.

13.2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1.Абдуллин Э.Б. Теория и практика музыкального обучения в общеобразовательной школе: Пособие для учителя. – М.: Прсвещение, 1983. – 111с.

2.Апраксина О.А. Методика музыкального воспитания в школе: Учеб. пособие для студ. пед. институтов. – М., 1983. – 222 с.

3.Дмитриева Л.Г., Черноиваненко Н.М. Методика музыкального воспитания в школе: Учеб. для студ. сред. пед. учеб. заведений. – 3-е изд., стереотип. – М.: Академия, 2000. – 240 с.

4.Кабалевский Д.Б. Основные принципы и методы экспериментальной программы по музыке для общеобразовательной школы. – М., 1975.

5.Крюкова В.В. Музыкальная педагогика. – Ростов Н/Д: Феникс, 2002. – 288с.

6.Масол Л. М. Вивчення музики в 1 – 4 класах: навчально-методичний посібник для вчителів / Масол Л. М., Очаковська Ю. О., Беземчук Л. В., Наземнова Т.О. – Х.: Скорпіон, 2003. – 144 с.

7.Масол Л. М. Вивчення музики в 5-8 класах: навчально-методичний посібник для вчителів / Беземчук Л. В., Очаковська Ю. О., Наземнова Т. О. – Х.: Скорпіон, 2003. – 128 с.

8.Масол Л. М. Концепція загальної мистецької освіти / Л. М. Масол // Мистецтво та освіта. 2004 № 1. – С. 2–5.

9.Музыкальное образование в школе: Уч. пособие для студ. муз. фак. и отд. высш. и сред. учеб, заведений / Л.В.Школяр, В.А.Школяр, Е.Д.Критская и др.; под ред. Л.В.Школяр. – М.:Академия, 2001. – 232 с.

10.Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Музика» 1-8 класи /Марченко Р., Ростовський О., Хлебникова Л. – К.: Шкільний світ, 2001. – 237 с.

11.Ростовський О.Я. Лекції з історії західноєвропейської музичної педагогіки: Навч. посібник. – Ніжин: Вид-во НДПУ, 2003. – 193 с.

12.Ростовський О.Я. Педагогічні основи керування процесом музичного сприймання школярів: Автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / АПН України. – К., 1993. – 48 с.

13.Ростовський О.Я. Методика викладання музики у початковій школі: навч. – метод. посібник. /Б.Є. Будний (головний редактор). – [2-е вид., доп.] – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 215 с.

14.Ростовський О. Я. Методика викладання музики в основній школі: навч-метод. посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 272 с.

15.Теплов Б.М. Психология музыкальных способностей. – М. – Л.: АПН РСФСР, 1947. – 334 с.

16.Хлебникова Л. О. Методика викладання музики в 7 класі / Л. О. Хлебникова. – К.: Музична Україна, 1974. – 78 с.

17.Хрестоматия по методике музыкального воспитания в школе: Уч. пособие для студ. пед.ин-тов по спец. №2119 «Музыка» / Сост. О.А.Апраксина. – М.: Просвещение, 1987. – 272 с.